

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Αγροτουρισμός και ανάπτυξη.
Μελέτη περίπτωσης.»**

Σπουδάστριες: ΒΟΥΡΛΟΥΜΗ ΜΑΡΙΝΑ

ΒΡΑΚΑΤΣΕΛΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Επιβλέπων καθηγητής: κ^{ος} Παναγόπουλος Αναστάσιος

Πάτρα, 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	9
1.1. Ορισμός του τουρισμού	11
1.2. Κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού	13
1.3. Ιστορική εξέλιξη του τουρισμού	14
1.4. Οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού	15
1.5. Ο τουρισμός σαν βιομηχανία	18
1.6. Ο διεθνής τουρισμός στην Ευρώπη	22
1.7. Τάσεις ανάπτυξης	24
1.8. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	28
2.1 Ορισμός αγροτουρισμού	30
2.2 Στόχοι αγροτουρισμού	32
2.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αγροτουρισμού	33
2.4 Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού	34
2.5 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του αγροτουρισμού	36
2.6 Κατηγορίες τουριστικών καταλυμάτων	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟΣΚΑΝΗ	39
3.1 Γεωγραφική θέση	41
3.2 Ιστορία	41
3.3 Οικονομία	42
3.4 Τέχνη	43
3.5 Αξιοθέατα	44
3.6 Πόλεις της Τοσκάνης	47
3.7 Κρασιά	53
3.7.1 Κατηγορίες των κρασιών	54
3.7.2 Είδη κρασιών	55
3.7.3 Επισκέψιμα οινοποιεία	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΞΕΝΩΝΕΣ-ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	58
4.1. Ξενώνες στην Τοσκάνη	59
4.2. Στατιστικά στοιχεία του αγροτουρισμού	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πολλά έχουν γραφτεί για τον εναλλακτικό τουρισμό και την τάση που δημιουργείται με το πέρασμα των χρόνων για νέες μορφές τουρισμού που θα σέβονται την περιβαλλοντική ισορροπία του πλανήτη. Ο αγροτουρισμός είναι μία εναλλακτική μορφή τουρισμού, και αποτελεί ελπίδα για την ερήμωση που αντιμετωπίζουν πολλές περιοχές της Τοσκάνης.

Πρέπει να τονιστεί ότι οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού κρίνονται αναγκαίες όχι με σκοπό να υποκαταστήσουν τον μαζικό και μεγάλης κλίμακας τουρισμό, αλλά για να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν απ' αυτόν.

Ο εναλλακτικός τουρισμός άλλωστε με τις πολλές μορφές που μπορεί να πάρει, εκμεταλλεύεται τουριστικούς πόρους που ήταν από καιρό ξεχασμένοι και ανεκμετάλλευτοι από το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου.

Η αναζήτηση διακοπών, οι οποίες παρέχουν δραστηριότητες, δράσεις και γνωριμία με τη φύση, έχουν προσελκύσει πολλούς τουρίστες τα τελευταία χρόνια. Το ρεύμα του τουρισμού της υπαίθρου (αγροτουρισμός), είναι ήδη ανεπτυγμένο σε πολλές περιοχές της Βόρειας Ευρώπης, την Αυστρία, την Γερμανία, την Γαλλία και την Ιταλία.

Η ζήτηση επισκεπτών για τις νέες μορφές οδηγεί στην ανάγκη εύρεσης νέων δραστηριοτήτων, που να υπάγονται στα πλαίσια του αγροτουρισμού, ικανοποιώντας τις απαιτήσεις τους για ήσυχα ταξίδια, γνωριμία με τη φύση και τη πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου, τη συμμετοχή του σε τοπικές εργασίες και δραστηριότητες.

Η εργασία αυτή, έχει σκοπό, να παρουσιάσει την εξέλιξη του αγροτουρισμού και της ανάπτυξης του στην Τοσκάνη, καθώς και να παρουσιάσει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αγροτουρισμό, αλλά και τον τουρισμό γενικά της Τοσκάνης.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η έννοια του τουρισμού, τα κύρια χαρακτηριστικά του, οι επιπτώσεις(θετικές & αρνητικές) που έχει στην κάθε περιοχή που δραστηριοποιείται. Γίνεται μια συνοπτική ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του, καθώς, και μια αναφορά στον διεθνή τουρισμό. Επίσης, παρουσιάζεται ο εναλλακτικός τουρισμός και οι μορφές, από τις οποίες μπορεί να αποτελείται.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται ο ορισμός του αγροτουρισμού και οι στόχοι του. Δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη του, αλλά και στα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα. Επίσης, στα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του, αλλά και στα διάφορα τουριστικά καταλύματα.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην Τοσκάνη. Στην ιστορία της και τα αξιοθέατα της κάθε πολης. Αναφέρονται, ξεχωριστά οι πόλεις της Τοσκάνης και μερικά από τα αξιοθέατά τους. Γίνεται ακόμα, μια αναφορά στα κρασιά της Τοσκάνης και σε μερικά επισκέψιμα οινοποιεία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρονται μερικοί παραδοσιακοί ξενώνες της Τοσκάνης. Επίσης, αναλύονται μερικοί παράμετροι του τουρισμού και του αγροτουρισμού της Τοσκάνης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από την εποχή που μετακινήθηκαν οι πρώτοι άνθρωποι ο τουρισμός αποτελούσε έναν σημαντικό πόλο έλξης για πολλούς ανθρώπους. Μερικοί εξειδικευμένοι στον τομέα του τουρισμού προσπάθησαν να λύσουν το μυστήριο γύρω από την έννοιά του. Αρκετοί ορισμοί ειπώθηκαν κατά καιρούς αλλά οι πιο σημαντικοί αναφέρονται εκτενέστερα παρακάτω.

Η σταδιακή βελτίωση της τουριστικής ανάπτυξης είχε ως αποτέλεσμα διάφορες επιπτώσεις τόσο θετικά όσο και αρνητικές σε διάφορους τομείς της κάθε κοινωνίας.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού και η ανάπτυξη τους είναι αναγκαίες όχι με σκοπό να υποκαταστήσουν τον μαζικό και μεγάλης κλίμακας τουρισμό, άλλα για να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν απ' αυτόν.

Ο εναλλακτικός τουρισμός άλλωστε με τις πολλές μορφές που μπορεί να πάρει χρησιμοποιεί ορθολογικά και βιώσιμα τους τουριστικούς πόρους που ήταν από καιρό ξεχασμένοι και ανεκμετάλλευτοι από το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου.

Τα τελευταία χρόνια ο εναλλακτικός τουρισμός και οι διάφορες μορφές αυτού τραβούν όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των τουριστών αλλά και των ίδιων των επιχειρήσεων οι οποίες προσπαθούν να προωθήσουν τον βιώσιμο τουρισμό μέσα από τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Παρατηρείται μια συνεχής αύξηση των αγροτουριστών οι οποίοι επιλέγουν στον ελεύθερο χρόνο τους να έρθουν σε επαφή με την φύση και τις χαρές που προσφέρει αυτή.

Ο αγροτουρισμός είναι μία εναλλακτική μορφή τουρισμού πολύ διαδεδομένη σε σχέση με τις υπόλοιπες και αναπτύσσεται σε όλες τις απόμακρες, ορεινές, πεδινές και αγροτικές περιοχές. Στόχος του είναι ο περιορισμός της ερήμωσης που αντιμετωπίζουν πολλές περιοχές. Καθώς η αγροτουριστική αγορά διευρύνεται και ο άνθρωπος αναζητά νέους τρόπους χαλάρωσης και αποχής από το αστικό περιβάλλον, η ζήτηση για αγροτουριστικά πακέτα αυξάνεται συνεχώς.

Ο αγροτουρισμός πλέον αναγνωρίζεται ως το νέο πρότυπο διακοπών το οποίο δεν μπορεί να προσδιοριστεί αν είναι κάποια φυσική απόληξη κάποιων αναγκών ή συνειδητή προσέγγιση. Είναι ένας πολύ σημαντικός τουριστικός τομέας καθότι βοηθά στην προαγωγή της υπαίθρου, πληροφορεί για τα οφέλη της φύσης, ηρεμεί τον άνθρωπο και προάγει την βιωσιμότητα.

Αποσκοπεί στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας, προσφέροντας οικονομική άνθηση και ευμάρεια. Παράλληλα επιτρέπει την συνέχεια της παραγωγής προϊόντων που μπορεί να έχουν εκλείψει όπως παραδοσιακά προϊόντα (υφαντά κεντήματα) και διατηρεί τέχνες που υπό άλλες συνθήκες θα είχαν πεθάνει.

Ο αγροτουρισμός δίνει την ευκαιρία στον άνθρωπο να έρθει σε επαφή με την φύση, να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του, να επανεξετάσει την σχέση του με τον γύρω χώρο και με τους συνανθρώπους τους. Η γνώση των πλεονεκτημάτων του αγροτουρισμού ωθεί όλο και περισσότερους σε αυτή την κατηγορία τουρισμού.

Αρχισαν να δημιουργούνται παραδοσιακοί οικισμοί, αγροτουριστικές δραστηριότητες και ιδέες και πλέον ο τουρίστας ερχόταν σε επαφή με την φύση, τους πλούσιους πόρους της περιοχής και με τις παραδόσεις ενός τόπου.

Οι τουρίστες αναζητούν την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα της φύσης σε κάθε μορφή και έκταση. Τα πάντα έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν στον υπέρτατο βαθμό.

Μέσα από την ανάδειξη ενός μοντέλου αγροτουρισμού, καλλιεργείται ο μύθος του χωριού που τόσο έχουμε ανάγκη και η επιστροφή στις ρίζες και την πολιτιστική κληρονομιά. Ο αγροτουρισμός διαμορφώνεται πάντα σε κάθε χώρα ξεχωριστά εξαιτίας των διαφορετικών ιδιαιτεροτήτων και τοπικών χαρακτηριστικών που επικρατούν.

Τα προγράμματα αγροτουρισμού παρέχουν ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια, εστιατόρια οικογενειακής μορφής με τοπική παραδοσιακή κουζίνα, χώρους άθλησης και αναψυχής σε περιοχές με φυσικές ομορφιές.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη λειτουργούν μεγάλες αλλά και μικρές μονάδες αγροτουρισμού, οι οποίες λειτουργούν με μεγάλη επιτυχία. Σε πολλές χώρες μέσα από ειδικά διαμορφωμένες περιοχές ο τουρίστας έχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με τη φύση και να χαλαρώσει στο μαγευτικό τοπίο.

Η Ιταλία, ειδικότερα, είναι ευρύτερα γνωστή για τις μαγευτικές περιοχές της, αλλά επίσης και για τις αγροτικές περιοχές που γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη στον τουριστικό τομέα.

Η Τοσκάνη είναι πλούσια σε ομορφιές και μέσα από τον αγροτουρισμό ο κάθε τουρίστας έχει την ευκαιρία να απολαύσει ένα τοπίο «βγαλμένο» από παραμύθι. Οι περιοχές σφύζουν από ζωή κάθε χρόνο και έτσι ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να «ζήσει» την μαγεία της μεσαιωνικής Τοσκάνης σε κάθε πόλη της.

Η ιστορία των πόλεων έχει αφήσει ανεξίτηλα σημάδια μέσα στο χρόνο και αυτό φαίνεται στα διάφορα αγροκτήματα και τις επαύλεις που βρίσκονται διάσπαρτα στην επικράτεια της Τοσκάνης, καθώς και μέσα από υπέροχους παραδοσιακούς ξενώνες που αναβιώνουν το μεσαιωνικό της κλίμα.

Λόγω του ιδιαίτερου τουριστικού της ενδιαφέροντος, κάθε χρόνο πολλοί τουρίστες την επισκέπτονται για να θαυμάσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. Οι αφίξεις της κάθε χρόνο αυξάνονται ή μειώνονται ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και όχι μόνο.

Μεγάλη εισροή εισοδήματος γίνεται κυρίως σε δολάρια και δεν είναι λίγοι εκείνοι που αναζητούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά την Τοσκάνη και με τον αγροτουρισμό της από τα ταξιδιωτικά πρακτορεία. Άλλοι μην θέλοντας να λάβουν τις ίδιες πληροφορίες προτιμούν τον προσωπικό τους υπολογιστή ή ακόμα και την συμβουλή των μελών της οικογένειάς τους ή στενών φίλων τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.Εισαγωγή

Ο τουρισμός στις μέρες μας αποτελεί έναν από τους κυριότερους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας, αφού έχει αναδειχθεί στη μεγαλύτερη παγκόσμια βιομηχανία.

Μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, το προνόμιο των οικονομικά ανεπτυγμένων ομάδων μετατράπηκε σε ένα προϊόν προσιτό σε πολύ ευρύτερα κοινωνικά φάσματα. Πλέον ο τουρισμός απευθύνεται σε ένα πιο μαζικό κοινό και γνωρίζει θεαματικούς ρυθμούς ανάπτυξης μέχρι και τα μέσα του '70.

Η πορεία του τουριστικού κλάδου σε κάθε χώρα ή περιοχή, αλλά και η εξέλιξη του επηρεάζονται από διάφορα γεγονότα μιας μεγάλης σειράς παραμέτρων. Ανάμεσα τους υπάρχουν και οι κλιματολογικές συνθήκες, οι πολιτιστικοί πόροι, οι οικονομικοί και πολιτικοί λόγοι αλλά και η γενική τουριστική υποδομή τους.

Η βελτίωση της πολιτικής σε πολλούς από τους τουριστικούς προορισμούς, αύξησε σημαντικά τον ανταγωνισμό στην παγκόσμια τουριστική αγορά, με αποτέλεσμα η προσέλκυση τουριστών σε παραδοσιακούς ταξιδιωτικούς προορισμούς να γίνει αρκετά πιο δύσκολη. Βάσει αυτής της διαπίστωσης, η προσέλκυση τουριστών θα πρέπει να στηριχθεί στη βελτίωση της τουριστικής υποδομής αλλά και γενικότερα στην ποιότητα των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών.

Σε πρώτη φάση θα πρέπει να αναφερθούμε στο γενικό φαινόμενο του τουρισμού και στην τουριστική βιομηχανία, καθώς και στις διάφορες εκφάνσεις που έχει στη σύγχρονη εποχή.

Με την πάροδο του χρόνου έγιναν αρκετές προσπάθειες στην καθόριση ενός αποδεκτού ορισμού στο «τι είναι τουρισμός», όμως είναι τόσο δύσκολο να οριστεί ένας ακριβής ορισμός άφου πρέπει να ληφθούν σοβαρά όλοι οι παράμετροι που να

καθορίζουν την έννοιά του, έτσι ώστε να γίνει και η μετέπειτα διάκριση των υποκατηγοριών του.

Κατά καιρούς, έχουν αναφερθεί πολλοί ορισμοί που διαφέρουν, ανάλογα εάν γενικεύουν ή ειδικεύουν την έννοια του τουρισμού από διάφορες παραμέτρους που ληφθεί υπόψιν.

1.1 Ορισμός του τουρισμού

Επειδή δεν υπάρχει ένας ακριβής ορισμός του τουρισμού αλλά με το χρόνο ανακαλύπτονταν και άλλοι. Μερικοί από αυτούς τους ορισμούς αναλύονται παρακάτω:

Ένας πλέον ολοκληρωμένος ορισμός του τουρισμού είναι ο ακόλουθος:

«Τουρισμός είναι η πρόσκαιρη μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλο με αποκλειστικό σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους, που όμως δεν είναι πάντα ανάγκες ή επιθυμίες ξεκούρασης και αναψυχής, και η οργανωμένη προσπάθεια για την προσέλκυση, υποδοχή και καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση αυτών των ανθρώπων.»¹

«Τουρισμός είναι το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την αμοιβαία επίδραση τουριστών, τουριστικών επιχειρήσεων, τόπων φιλοξενίας και διοίκηση τόπων φιλοξενίας στη διαδικασία προσέλκυσης, υποδοχής και φιλοξενίας επισκεπτών, δηλαδή τουριστών και εκδρομέων.»²

«Τουρισμός είναι η περιήγηση που γίνεται από τόπο σε τόπο, από χώρα σε χώρα για μορφωτικούς λόγους ή για λόγους αναψυχής.»

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (World Tourism Organization-WTO) ορίζει τον τουρισμό ως: «τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν προς και μένουν σε μέρη εκτός του τόπου διαμονής τους για χρονικό διάστημα μικρότερο του ενός χρόνου για διασκέδαση, επαγγελματικούς και άλλους σκοπούς.»³

Οι **McIntosh και Goeldner** υποστηρίζουν:⁴ «Ο τουρισμός μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των τουριστών, των επιχειρήσεων, των κυβερνήσεων και των κοινωνιών που φιλοξενούν τους τουρίστες, κατά τη διαδικασία προσέλκυσης τουριστών και άλλων επισκεπτών.»

¹ Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ., και Λύτρας, Π., «Εισαγωγή στον Τουρισμό», (1999)

² Ηγουμενάκης, Ν., «Τουριστική Οικονομία», Τόμος Α', (1997)

³ World Tourism Organisation, "Recommendations on Tourism Statistics", (1993)

⁴ McIntosh, R.W. and Goeldner, C.R., "Tourism: Principles, practices and Philosophies", (1995)

Ο παραπάνω ορισμός όμως είχε κάποιες ελλείψεις αφού δεν περιελάμβανε την όλη έννοια του τουρισμού. Έτσι ο **Tribe** βελτίωσε αυτόν τον ορισμό και όρισε τον τουρισμό ως: «Το σύνολο των φαινομένων και των σχέσεων που προκύπτουν από την επίδραση μεταξύ των τουριστών, των επιχειρήσεων, των κυβερνήσεων, των κοινωνιών και του περιβάλλοντος στις χώρες παραγωγής και υποδοχής των τουριστών».⁵

Σύμφωνα με τον ορισμό του **Tribe** έχουμε τις βασικές διαστάσεις του τουρισμού:

- Εκείνες που σχετίζονται με τον **τουρίστα** (συμπεριλαμβανόμενων τις εμπειρίες, της παρακίνησης, της ζήτησης, της επιλογής, της ικανοποίησης και της αλληλεπίδρασης.)
- Εκείνες που σχετίζονται με τις **επιχειρήσεις** (συμπεριλαμβανόμενων του κέρδους, του επιχειρησιακού σχεδιασμού, της στέγασης και των εγκαταστάσεων αναψυχής.)
- Εκείνες που σχετίζονται με τις **κοινωνίες που φιλοξενούν τους τουρίστες** (συμπεριλαμβανόμενων των αντιλήψεων, των οικονομικών, των κοινωνικών και πολιτιστικών επιπτώσεων.)
- Εκείνες που σχετίζονται με το **φυσικό περιβάλλον** (συμπεριλαμβανόμενων των οικολογικών και αισθητικών επιπτώσεων.)
- Εκείνες που σχετίζονται με τις **κυβερνήσεις των χωρών που φιλοξενούν τους τουρίστες** (συμπεριλαμβανόμενων της μέτρησης οικονομικών μεγεθών του τουρισμού, της πολιτικής και του σχεδιασμού.)
- Εκείνες που σχετίζονται με τις **χώρες παραγωγής τουριστών** (συμπεριλαμβανόμενων των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικοπολιτιστικών επιπτώσεων.)

Όπως γίνεται αντιληπτό, το τουριστικό φαινόμενο περιλαμβάνει από τη μια τη θέληση των ανθρώπων να μετακινηθούν προς άλλους τόπους (κατανάλωση) και από την άλλη την ικανότητα των τουριστικών επιχειρήσεων και τόπων να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους αυτή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο (προσφορά).

Η εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου οδήγησε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας του τουρισμού προσδίδοντας της έτσι τον τίτλο της μεγαλύτερης βιομηχανίας στον κόσμο.

⁵ Tribe, J., “The Indiscipline of Tourism, Annals of Tourism”, (1997)

1.2 Κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού

Από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα είναι:

1. Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς τουλάχιστον επί ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση τουριστικών ή επιθυμιών τους.
2. Οι διάφορες μορφές τουρισμού, όποιες και αν είναι αυτές, περιέχουν απαραίτητα δυο βασικά στοιχεία και συγκεκριμένα το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν με την ευρύτερη έννοια του όρου, δηλαδή συμπεριλαμβανομένης και της διατροφής.
3. Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
4. Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους μέσα σε λίγες μέρες, εβδομάδες ή μήνες.
5. Οι άνθρωποι επισκέπτονται διάφορους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.⁶

⁶ Ηγουμενάκης, Ν., «Τουριστική Οικονομία», Τόμος Α', (1997)

1.3 Ιστορική εξέλιξη του τουρισμού

Ο τουρισμός δρομολογείται από την εποχή που εμφανίστηκαν οι πρώτοι άνθρωποι και άρχισαν να μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή με σκοπό το καλύτερο μέρος διαμονής τους. Με την πάροδο του χρόνου έχουμε και την εξέλιξη των τροχοφόρων, την δημιουργία οδικών δικτύων και την χρησιμοποίηση υποζύγιων που βοηθούσαν στην ανάπτυξη του φαινομένου.

Η πρόοδος στη ναυπηγική αύξησε περισσότερο τη μετακίνηση τουριστών, καθώς και η ασφάλεια που επικρατούσε σε κάθε ταξίδι καθόριζε και το πλήθος αυτών των μετακινήσεων. Ο κόσμος εξελισσόταν και ως αποτέλεσμα η Ελλάδα δεν μπορούσε να μείνει πίσω.

Έτσι, στην αρχαία Ελλάδα η φιλοξενία αποτελούσε θεϊκή προσταγή του Δία και οι παραβάτες τιμωρούνταν. Η ιδιωτική φιλοξενία γίνεται και δημόσια όταν παρέχεται στον ξένο δωρεάν, με τη φροντίδα της πόλης, ενώ για να καλυφθούν οι ανάγκες έχουμε και τη φιλοξενία με τη μορφή παροχής στέγης και τροφής επί πληρωμής.

Στους μετέπειτα ρωμαϊκούς χρόνους τα καταγώγια και τα καπηλεία δεν έχουν καλή φήμη. Οι δρόμοι που ανοίγουν οι Ρωμαίοι καθώς και η ταχυδρομική υπηρεσία δίνουν περισσότερη ώθηση στις μετακινήσεις.

Με την εξάπλωση του χριστιανισμού ένα διαφορετικό ενδιαφέρον εμφανίζεται στην περιοχή της Παλαιστίνης με αποτέλεσμα να γίνει το κέντρο των επισκέψεων. Έχουμε, ακόμα, ταξίδια που ξεκινούν από την Βενετία προς όλη την τότε Ιταλία και όχι μόνο, ενώ οι εξερευνήσεις σε στεριά και θάλασσα συνεχίζονται. Τα τουριστικά καταλύματα έχουν μια σημαντική αύξηση στα μέρη όπου παρατηρείται και αυξημένη ζήτηση. Η υποδομή στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ευρώπης αυξάνεται και δημιουργούνται λουτρόπολεις και θέρετρα αναψυχής.

Από την άλλη, η βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία διευρύνει την αστική τάξη, ως επακόλουθο ο τουρισμός να αποκτήσει μια ευρύτερη κοινωνική αποδοχή. Με την συχνότερη χρήση της ατμομηχανής στο σιδηρόδρομο οριοθετείται και το τέλος της Α' περιόδου της πορείας εξέλιξης του τουρισμού.

Η Β' περίοδος στην εξέλιξη του τουρισμού, που τελειώνει στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και χαρακτηρίζεται ως η περίοδος ενηλικίωσης του τουρισμού.

Σε αυτή τη περίοδο παρατηρούνται μεγάλες τεχνολογικές και επιστημονικές ανακαλύψεις που σχετίζονται με τα μεταφορικά μέσα και τα μέσα επικοινωνίας. Θέτονται ως βάση καινούργιες οργανωτικές δομές τόσο στον κρατικό όσο και στον ιδιωτικό τομέα του τουρισμού, και τα ταξίδια παύουν σταδιακά να είναι προνόμιο μικρών ομάδων. Κυρίαρχο στοιχείο αυτής της περιόδου είναι η χρήση της μηχανής στα μεταφορικά μέσα, που αντικαθιστά τη χρήση υποζυγίων στη στεριά και τη συμβολή του ανέμου στη θάλασσα.

Μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου δημιουργείται ένα κλίμα ευεξίας και προβληματισμού που σηματοδοτεί την αρχή της Γ' περιόδου του τουρισμού. Η πορεία του τουρισμού σημειώνει εξαιρετική άνοδο αφού στα ανεπτυγμένα κράτη επικρατεί οικονομική ευημερία, ο χρόνος αναψυχής-διακοπών επεκτείνεται και υπάρχει και η ανάπτυξη και βελτίωση των μέσων μεταφοράς. Η αυξανόμενη δημιουργία μεγάλων αστικών κέντρων κάνει επιτακτικότερη την ανάγκη των ανθρώπων για διακοπές, ενώ η πολιτισμική εξέλιξη τους ωθεί στην δημιουργία περισσότερων ταξιδιών.

Παράλληλα με τις εξελίξεις αυτές, παρατηρείται και μια αυξημένη και πολυμορφική ζήτηση στον τουρισμό που οδήγησε σε νέες μορφές καταλυμμάτων εκτός από τις υπάρχουσες κλασικές.

Τέλος, από τα μέσα της δεκατίας του '70, το φαινόμενο του τουρισμού παγκοσμιοποιείται και μεγενθύνεται με γρηγορότερους ρυθμούς μέχρι σήμερα.

1.4 Οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού

Ο Τουρισμός είτε είναι διεθνής είτε είναι τοπικός, δημιουργεί μία συγχώνευση ανθρώπων από διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές ρίζες, και μία σημαντική ανακατάταξη στο εισόδημα της κάθε επισκεπτόμενης τουριστικής περιοχής. Οι περισσότερες μελέτες για τις επιπτώσεις του τουρισμού επικεντρωνόταν κυρίως σε οικονομικούς παράγοντες.

Αυτό δεν ήταν μόνο επειδή αυτές οι επιπτώσεις ήταν πιο εύκολα μετρήσιμες αλλά επίσης, γιατί επικρατούσε και ένα κλίμα αισιοδοξίας ότι τέτοιες μελέτες θα έδειχναν ότι ο Τουρισμός ήταν μεγάλου οικονομικού οφέλους για τους περισσότερους προορισμούς.

Ωστόσο, αρκετές φορές, αποδείχθηκε ότι ο Τουρισμός δεν έχει μόνο θετικές οικονομικές συνέπειες, αλλά και αρνητικές επιπτώσεις σε περιβαντολλογικό και κοινωνικό.⁷

1) Οικονομικές επιπτώσεις (θετικές, αρνητικές)

Ο διεθνής Τουρισμός δημιουργεί μία εισροή ξένου συναλλάγματος στις χώρες που έχουν τουριστικούς προορισμούς και δέχονται διεθνείς τουρίστες. Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλει κατευθείαν στην βελτίωση του ισοζυγίου μίας χώρας. Αυτή η εισροή εισοδήματος δημιουργεί επιχειρησιακή δραστηριότητα, νέες θέσεις απασχόλησης και κυβερνητικό εισόδημα.

Τα εισοδήματα των τοπικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με τον τουρισμό ξοδεύονται μέσα στην τοπική κοινωνία του τουριστικού προορισμού και δημιουργούν νέους κύκλους οικονομικής δραστηριότητας.

Αυτοί οι νέοι κύκλοι οικονομικής δραστηριότητας που δημιουργούνται από τα εισοδήματα του τουρισμού είναι τα δευτερεύοντα οικονομικά οφέλη που δημιουργούνται από τον τουρισμό.⁸

Ο τοπικός, εσωτερικός τουρισμός έχει παρόμοιες οικονομικές επιπτώσεις στις οικονομίες των τουριστικών προορισμών. Συμβάλλει και αυτός στην τόνωση των τοπικών οικονομιών. Παρ' όλα αυτά όμως ο εσωτερικός τουρισμός είναι μία μορφή εξαγωγικής δραστηριότητας αφού λεφτά που δημιουργούνται σε μία άλλη γεωγραφική περιοχή μέσα στα όρια της ίδιας χώρας αναδιανέμονται σε κάποια άλλη περιοχή αυτής της χώρας.

⁷ Ioannides, D., "A flawed implementation of sustainable tourism: The experience of Akamas, Cyprus" *Tourism Management*, No. 16, (1995)

⁸ Selwyn, T., "The Tourism Image: Myths and Myth Making in Tourism", London: Wiley (1996)

Άρα, ο Τουρισμός σ' αυτήν την περίπτωση αποτελεί έναν πολύ αποτελεσματικό τρόπο αναδιανομής του εισοδήματος που δημιουργείται μέσα σε μία χώρα, από τις πλουσιότερες προς τις φτωχότερες περιοχές.

Επίσης, φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικός από άλλες βιομηχανίες στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ειδικά στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και σ' αυτές τις περιοχές που δεν υπάρχουν πολλές εναλλακτικές ευκαιρίες ανάπτυξης. Η ανάπτυξη του τουρισμού σε πολλές περιοχές απαιτεί την ανάπτυξη και ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης υποδομής, όπως ξενοδοχειακών καταλυμάτων και άλλων εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τον Τουρισμό.

Στα έργα υποδομής περιλαμβάνονται έργα για ανεπτυγμένο οδικό δίκτυο, αποχετευτικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης, παροχή ιατρικών υπηρεσιών, αεροδρόμια ή σταθμοί λεωφορείων ή τραίνων, λιμάνια κ.ά.

Αυτά τα έργα εκτός από τις θετικές επιπτώσεις για την ανάπτυξη του Τουρισμού έχουν και θετικές επιπτώσεις στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού.

Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις, οι τοπικές κοινωνίες λαμβάνουν λίγα κατευθείαν οφέλη από αυτές τις εξελίξεις. Αυτό είναι πρόβλημα αναδιανομής των οικονομικών και φυσικών πόρων. Όσο ο Τουρισμός συνεχίζει να αυξάνεται σε μία περιοχή συνεχίζει να δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις πάνω στις φυσικές πηγές της περιοχής.

Για παράδειγμα, οι απαιτήσεις σε γη αυξάνουν το κόστος της γης... Οι τοπικοί ιδιοκτήτες γης ενθαρρύνονται να πουλήσουν με αποτέλεσμα να αποκτούν βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη, αλλά και να αυξάνεται το κόστος της γης τόσο ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να μην μπορούν να αποκτήσουν γη στον τόπο τους.

Αυτά τα προβλήματα πολλές φορές μπορούν να λυθούν αν οι κυβερνήσεις παρεμβαίνουν αγοραστικά σε αγοραπωλησίες γης ή διαμορφώνουν καθεστώς εννοκίασης της γης και όχι εξαγοράς της. Τέτοιες ρυθμιστικές παρεμβάσεις απαιτούνται για πολλά θέματα αφού διαφορετικά τα οικονομικά οφέλη του Τουρισμού για ορισμένες περιοχές μπορεί να είναι πολύ μικρότερα από τις αντιοικονομικές που μπορούν να δημιουργηθούν σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.

Πολλές φορές για την ανάπτυξη μιας τουριστικής υποδομής δαπανώνται φυσικές πηγές και εργατοώρες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή ή ανάπτυξη άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αν οι παραγωγικοί συντελεστές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη παραγωγικών διαδικασιών πιο κερδοφόρων από τον Τουρισμό, τότε καλώς χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη του Τουρισμού.

Αν όμως μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ανάπτυξη πιο κερδοφόρων και αποτελεσματικών παραγωγικών διαδικασιών, τότε το θέμα ανάπτυξης του Τουρισμού πρέπει να αντιμετωπιστεί με μεγαλύτερη σκέψη.

Μην ξεχνάμε, ότι ο Τουρισμός είναι και ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζεται και από την εποχικότητα, αλλά και από τις αλλαγές στο στυλ ζωής του σύγχρονου ανθρώπου.⁹

Πολλές φορές διάφοροι προορισμοί που παρουσίαζαν αρκετά μεγάλη αίγλη, βρέθηκαν να έρχονται αρκετά πίσω στις προτιμήσεις των τουριστών λόγω των αλλαγών στο στυλ ζωής και αντιλήψεων των υποψηφίων τουριστών.

1.5 Ο τουρισμός σαν βιομηχανία

Ο τουρισμός θεωρείται σήμερα μία βιομηχανία ή καλύτερα, ένας οικονομικός κλάδος και εκτιμάται ότι είναι μέσα στις τρεις πιο σημαντικές βιομηχανίες. Ο Τουρισμός όμως φαίνεται να είναι ένα σύνολο επιμέρους βιομηχανιών. Πριν το 1970 ο Τουρισμός δεν είχε λάβει την απαιτούμενη σημασία, ως μία σημαντικότερη βιομηχανία. Η εικόνα που επικρατούσε για τον τουρισμό ήταν αυτή της διασκέδασης, των παιχνιδιών και της μη παραγωγής.

Με αυτά τα δεδομένα, ο Τουρισμός ήταν κάτι ακριβώς αντίθετο προς τα παραδοσιακά δεδομένα εργασίας. Οι ντόπιοι έβλεπαν τους τουρίστες σαν άγρια πλήθη που γίνονταν εχθροί του τοπικού φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, παραβλέποντας πολλές φορές ότι οι τουρίστες ήταν πηγή εισοδήματος.

⁹ Nilsson, P., A., “Staying on farms an ideological backgrounds”, Annals of Tourism Research, No. 29, (2002)

Η νοοτροπία αυτή, άλλαξε μετά το 1970 και όσοι ήταν δραστηριοποιημένοι σ' αυτό το χώρο, προσπάθησαν να δώσουν τη διάσταση αυτήν, σ' αυτόν τον οικονομικό τομέα.

Αυτή η αλλαγή αντιμετώπισης είχε μεγάλη σημασία, αφού ο τουρισμός άρχισε να αντιμετωπίζεται από τους οικονομολόγους, αλλά και τις περισσότερες κυβερνήσεις σαν ένας σοβαρός οικονομικός κλάδος, με οικονομικές επιπτώσεις σε τόπους, αλλά και σαν ευρύτερο επίπεδο, που προσέφερε εργασίες και εισόδημα και συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη.¹⁰

Κάτω από την άποψη της “βιομηχανίας” η τουριστική βιομηχανία αποτελείται από άλλους τομείς επιχειρήσεων που βρίσκονται στο χώρο παροχής υπηρεσιών στους τουρίστες, όπως τα ξενοδοχεία, εστιατόρια, μεταφορές και κέντρα διασκέδασης κ.α.

Τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν επτά βιομηχανικούς κλάδους μέσα στον τουρισμό, ενώ το Αμερικανικό κέντρο Συλλογής Στοιχείων Ταξιδίων, περιλαμβάνει τόπους επιχειρήσεων όπως αναγνωρίζονται από Σύστημα Βιομηχανικού Διαχωρισμού (Standard Industrial Classification System).

Αλλά, τι ακριβώς είναι μία βιομηχανία;

Μπορούμε να κοιτάξουμε σε δύο πηγές για απαντήσεις:

Οι οικονομολόγοι καθορίζουν ως βιομηχανία μία ομάδα ανεξάρτητων εταιριών (επιχειρήσεων) που παράγουν το ίδιο ή αρκετά όμοιο προϊόν.

Η δεύτερη πηγή προσδιορισμού της λέξης βιομηχανίας δίνεται μέσα από τα εγχειρίδια του Standard Industrial Classification (SIC).

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο, μία ομάδα επιχειρήσεων για να αναγνωριστεί σαν βιομηχανία πρέπει να έχει μία κοινή πρωταρχική δραστηριότητα και να είναι στατιστικά μεγάλη σε μέγεθος.

Είναι ξεκάθαρο, ότι ο εστιασμός πάνω στη λέξη *βιομηχανία* είναι:

- Ατομικές επιχειρήσεις που ανήκουν σε μία ειδική ομάδα επιχειρήσεων
- Η πρόσδοδος που λαμβάνεται από τις οικονομικές μονάδες μίας ομάδας.

¹⁰ Del Gaudio, V., “Αγροτουρισμός και κουλτούρα», Roma, (1970)

- Η παραγωγή και πώληση ενός ίδιου ή αρκετά όμοιο προϊόντος το οποίο αποτελεί υποκατάστατο άλλων παρόμοιων προϊόντων.

Αλλά, τι ακριβώς είναι τελικά ο τουρισμός; Ταιριάζει στον τουρισμό ο απόλυτος ορισμός της βιομηχανίας;

Πρέπει να οριστεί τι είναι τουρίστας και τι τουρισμός. Στην πραγματικότητα, υπάρχει μία σύγχυση σχετικά με τον ορισμό του *ποιος είναι τουρίστας* ή *όχι, τι είναι ταξίδι* και *τι τουρισμός*. Υπάρχουν μόνο οι τουρίστες που αναζητούν διασκέδαση ή και αυτοί που ταξιδεύουν για δουλειές; Πόσο μακριά από το σπίτι του πρέπει να ταξιδέψει κάποιος για να θεωρείται τουρίστας/ταξιδιώτης;

Από την καθαρά οικονομική άποψη, ένας επισκέπτης - που ονομάζεται τουρίστας - είναι κάποιος που πηγαίνει κάπου, σε μία περιοχή, ξοδεύει λεφτά και μετά φεύγει. Ο λόγος της επίσκεψης, διάρκεια παραμονής, διάρκεια ταξιδιού ή η μεγάλη απόσταση από το σπίτι του είναι αδιάφορα γεγονότα.

Έτσι, ορίζουμε τον τουρίστα, σαν ένα άτομο που ταξιδεύει εκτός του συνήθη τόπου διαμονής του/της, και ξοδεύει χρήματα στους τόπους διαμονής του. Ο ορισμός περιλαμβάνει άτομα που:

- μένουν σε ξενοδοχεία, πανδοχεία, θέρετρα κ.ά.,
- επισκέπτονται συγγενείς και φίλους,
- επισκέπτονται έναν τόπο τυχαία, απλώς πηγαίνοντας για κάποιον άλλο λόγο,
- βρίσκονται σε μονοήμερο ταξίδι (δηλαδή δεν διανυκτερεύουν πουθενά)

Επίσης, οι επισκέπτες/τουρίστες μπορεί να :

- παρακολουθούν μία συγκέντρωση ή ένα συνέδριο
- ταξιδεύουν για επαγγελματικούς σκοπούς
- είναι σε διακοπές ή κάνουν ψώνια
- ταξιδεύουν για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους

Σύμφωνα με τους παραπάνω προσδιορισμούς, δημιουργούνται κάποια προβλήματα, όπως αυτά αναφέρονται παρακάτω:

- Μερικοί άνθρωποι ταξιδεύουν αρκετά μεγάλες αποστάσεις για ψώνια, ή επενδύσεις και αυτό μπορεί να συμβαίνει αρκετές φορές το χρόνο. Υπάρχει

δυσκολία στο να μετρηθούν σαν στατιστικό στοιχείο. Τεχνικά δεν είναι τουρίστες, αλλά απλοί καταναλωτές.

- Πολλοί άνθρωποι διατηρούν δύο κατοικίες, μία θερινή και μία χειμερινή. Διαμένουν σ' αυτά σε περιόδους μεγαλύτερες του μήνα και, ωστόσο, δεν κατηγοριοποιούνται σαν τουρίστες. Ωστόσο, οι υπόλοιποι που πραγματοποιούν σύντομες επισκέψεις στα σπίτια αυτά σαν φιλοξενούμενοι ή ενοικιαστές, είναι τουρίστες.

Πώς κατηγοριοποιούνται οι επισκέπτες, όταν κάποιοι μένουν σε περιοχές κοντά ή έξω από έναν τουριστικό προσδιορισμό και δέχονται επισκέψεις από φίλους ή συγγενείς; Στην πραγματικότητα, εδώ το πρόβλημα δεν είναι αν είναι τουρίστες ή όχι.

Αυτοί που επισκέπτονται φίλους και συγγενείς, σίγουρα είναι. Το ερώτημα είναι πια περιοχή παίρνει το τουριστικό πλεονέκτημα. Ο τουριστικός προορισμός ή η περιοχή απ' έξω από αυτόν τον προορισμό;

Αν και ο διαχωρισμός είναι δύσκολος, η περιοχή που λειτουργεί ως τουριστικός προορισμός θα πρέπει να είναι ο αποδέκτης των δαπανών που γίνονται.

Μετά τα παραπάνω, ο τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως:

- Ένα κοινωνικό φαινόμενο και όχι ακριβώς μια οικονομική δραστηριότητα.
- Το σύνολο των δαπανών όλων των ταξιδιωτών και επισκεπτών που έχουν διαφόρους σκοπούς.
- Μία εμπειρία, διαδικασία εξαιρετικά πολύπλοκη και όχι ένα προϊόν - στην πραγματικότητα μία εξαιρετικά πολύπλοκη εμπειρία.¹¹

Αν και δεν μπορεί να οριστεί αυστηρά ως οικονομική δραστηριότητα, ή βιομηχανία, ο τουρισμός έχει οικονομικό αντίκτυπο στην ευρωστία μίας οικονομίας μιας περιοχής ή μίας ολόκληρης χώρας.

Τα οικονομικά οφέλη είναι πολύ σημαντικά για πολλές περιοχές ή ακόμα και χώρες από τον τουρισμό. Τέτοια οφέλη δημιουργούνται από αυτούς που προσφέρουν κατάλυμα, είδη φαγητού, σταθμούς καυσίμων και επίσης καταστήματα με ρουχισμό,

¹¹ European Commission, TrendChart-Innovation Policy in Europe 2004, Publications-DG Enterprise and Industry, (2004)

υποδήματα, ηλεκτρονικά είδη, είδη διακοπών ή είδη της τοπικής βιοτεχνίας και χειροτεχνίας. Επίσης, υπηρεσίες όπως συγκοινωνίες, διόδια κ.ά.

Στην πραγματικότητα, οι τουρίστες σ' έναν τόπο, ξοδεύουν χρήματα σ' ότι σχεδόν είδη ξοδεύουν και οι ντόπιοι. Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στην αύξηση του τζίρου των τοπικών παραγωγών και γενικά εταιριών. Έτσι, ο τουρισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο με καθαρά μεγάλες οικονομικές επιπτώσεις.

Πολλοί τον αντιμετωπίζουν καθαρά σαν βιομηχανία, αλλά στην πραγματικότητα, μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο οδηγεί σε οικονομικές απολαβές για τον τόπο που δέχεται τουρισμό και οικονομικές απορροές για τον τόπο που δημιουργεί τουριστική κίνηση προς τα έξω.

Βέβαια, πολλές χώρες ή τόποι, σε συνεργασία με τις τοπικές κυβερνήσεις και διοικητικές αρχές προσπαθούν να οργανώσουν ό,τι κινείται γύρω από τον τουρισμό έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καταναλωτών τουριστών και της ικανοποίησής των από τις συνολικές εμπειρίες (προϊόν) που θα αποκομίσουν. Για πολλές χώρες του κόσμου, ο τουρισμός αποτελεί την μεγαλύτερη δύναμη ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών.

Αρα, σύμφωνα με τα παραπάνω είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο με τεράστιες όμως ωφέλειες που, εκτός από οικονομικές είναι και αρκετές φορές, πολιτικές.

1.6 Ο διεθνής τουρισμός στην Ευρώπη

Ο Διεθνής Τουρισμός στην Ευρώπη παίρνει δύο μορφές. Τις υπερπόντιες επισκέψεις από άλλες Ηπείρους και τον ενδοευρωπαϊκό τουρισμό. Μειώσεις στην αύξηση των τουριστικών δεικτών στην Ευρώπη παρατηρήθηκαν δύο φορές.

Το 1991 σαν αποτέλεσμα του πολέμου στον Περσικό Κόλπο που δημιούργησε κλίμα αβεβαιότητας για την ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών οικονομιών και το 1993 κάτω από την επιρροή της οικονομικής ύφεσης που παρατηρήθηκε σ' όλες τις βιομηχανικές χώρες και ειδικά στις χώρες της Ε.Ε.

Ωστόσο, η Ευρώπη διατήρησε μέσα στη δεκαετία την ηγετική της θέση στον Διεθνή Τουρισμό, απορροφώντας το 60% των Διεθνών Τουριστικών αφίξεων. Ωστόσο το μερίδιο της Ευρώπης στην παγκόσμια αγορά υπόκειται σε μια διαδικασία φθοράς και στον τομέα των αφίξεων και στον τομέα των εσόδων. Αυτή η μείωση έχει παρατηρηθεί κυρίως την περίοδο 1990-94.

Ενώ την δεκαετία του '80 το μερίδιο της Ευρώπης στην αγορά μειώθηκε κατά 0.3% ετησίως, στη διάρκεια του πρώτου μισού της δεκαετίας του '90 έπεσε κατά μέσο όρο 0.75%.

Επιπρόσθετα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προέβλεπε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ότι η Ευρώπη θα συνέχιζε να χάνει το μερίδιο της στην παγκόσμια αγορά κατά 80% όλων των παγκόσμιων αφίξεων μέχρι το 2010.

*Ποιοι όμως είναι οι κυριότεροι λόγοι αυτής της τάσης μείωσης που παρατηρείται στην Ευρώπη;*¹²

Ο σημαντικότερος λόγος είναι ότι η Ευρώπη και η Βόρειος Αμερική δεν μονοπωλούν πλέον το ενδιαφέρον των τουριστών όπως γινόταν στη δεκαετία του 60. Η ανάδειξη άλλων νέων προορισμών έχουν επιφέρει διαφοροποίηση στον παγκόσμιο τουρισμό και μία αναδιανομή των αφίξεων προς τις περιφέρειες του πλανήτη.

Ένα μεγάλο μέρος της ανάπτυξης αυτών των περιφερειακών προορισμών και κυρίως της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού οφείλονται στο γεγονός ότι η γρηγορότερη οικονομική ανάπτυξη αυτών των περιοχών έχει δημιουργήσει μια καινούργια μεσαία τάξη παραθεριστών που κάνει κυρίως για επαγγελματικούς λόγους πιο πολλά ταξίδια σ' αυτή την περιοχή παρά στην Ευρώπη και στη Βόρειο Αμερική.

Η άνοδος της σημαντικότητας αυτών των χωρών ως Διεθνή οικονομικά κέντρα έχει αυξήσει και την επισκεψιμότητά τους από την Διεθνή τάξη των επιχειρηματιών.

¹² Γραφείο Οικονομικών μελετών Ακαδημίας Αθηνών, Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Στρατηγική Ανάπτυξης της Νησιώτικης Ελλάδος, Ακαδημία Αθηνών, (2004)

1.7 Τάσεις ανάπτυξης

Οι οικονομικές ροές που δημιουργούνται από τον Διεθνή Τουρισμό έχουν γίνει σημαντικοί παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης και διεθνών οικονομικών σχέσεων για ένα μεγάλο αριθμό χωρών. Με παραπάνω από μισό δισεκατομμύριο τουριστικές αφίξεις ο τομέας του τουρισμού έχει γνωρίσει τεράστια άνθηση.

Ωστόσο είναι ακόμα προφανές ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι για όλες τις γεωγραφικές περιοχές του κόσμου. Στην πραγματικότητα το κύριο χαρακτηριστικό των τάσεων ανάπτυξης στον παγκόσμιο τουρισμό είναι η ανισότητα στην κατανομή των διεθνών ταξιδιωτικών ροών προς συγκεκριμένες περιοχές και κυρίως μεταξύ χωρών της ίδιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής.¹³

Αν και η ζήτηση για ταξίδια στον τρίτο κόσμο αυξάνεται, ο τρίτος κόσμος προσελκύει μόνο το ένα τρίτο των Διεθνών επισκεπτών. Οι στατιστικές που εκδίδονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, δείχνουν ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες λαμβάνουν μόνο το 35% των συνολικών παγκόσμιων αφίξεων.

Η αναλογία τουριστών που λαμβάνονται από τις περιοχές της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού τριπλασιάστηκαν από το 1975 μέχρι το 1992 περνώντας από το 3,89% στο 12,26% του παγκόσμιου συνόλου. Την ίδια περίοδο το μερίδιο της Νότιας Ασίας αυξήθηκε πολύ λίγο. Το 1975 ήταν μόνο 0,73% του παγκόσμιου συνόλου και το 1992 έφτασε το 0,76% του παγκόσμιου συνόλου.

Η Ευρώπη είναι ο μεγαλύτερος δέκτης αφίξεων και ελκύει το 59,3% των παγκόσμιων τουριστών. Τα τρία – τέταρτα των διεθνών επισκέψεων μέσα στην Ευρώπη γίνονται από Ευρωπαίους κατοίκους.

Η Ευρώπη οφείλει την κυρίαρχη θέση της στην συγκέντρωση της ροής ταξιδιών σε συγκεκριμένους προορισμούς μέσα στην περιοχή και στα αποτελέσματα των διεθνών ταξιδιών.

¹³ PA Cambridge Economic Consultants, "A Study of Rural Tourism". English Tourism Board and Rural Development Commission, (1987)

1.8 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, παρατηρήθηκε ότι ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός άρχισε να αμφισβητείται αφού είχε αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον πολλών περιοχών με αποτέλεσμα τη δημιουργία σοβαρών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Παρατηρήθηκε επίσης μία αλλαγή τόσο στα κίνητρα των τουριστών, όσο και στις πολιτικές των αρμόδιων φορέων. Πολλοί τουρίστες άλλαξαν προτιμήσεις κάνοντας μία στροφή προς τη φύση και το καθαρό περιβάλλον.

Επιθυμία τους ήταν πλέον, όχι μόνο η ξεκούραση, αλλά και η πραγματοποίηση άλλων δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των διακοπών τους.

Σ' αυτό βοήθησε και η αύξηση του ετήσιου χρόνου διακοπών που είχε σαν αποτέλεσμα την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και τη δημιουργία νέων κινήτρων και αναγκών.

Λόγω της συνεχούς βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου στις δυτικές κοινωνίες, παρατηρήθηκε μία αύξηση στη μέση κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη, κυρίως από το 1980 και μετά, γεγονός που οδήγησε τη ζήτηση προς νέες μορφές τουρισμού.

Για τις προτιμήσεις σε τουριστικά καταλύματα, οι τουρίστες αναζητούν όλο και πιο σύγχρονες υπηρεσίες, κάτι το οποίο προσφέρουν οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, συντελώντας έτσι στην τουριστική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

Ένας άλλος σημαντικός λόγος μετατόπισης του ενδιαφέροντος προς άλλες μορφές τουρισμού ήταν και η εξέλιξη της τεχνολογίας. Με τη χρήση του Διαδικτύου (internet) αλλάζει το σύστημα κρατήσεων στα μεταφορικά μέσα και τα τουριστικά καταλύματα

με αποτέλεσμα να επωφελούνται τόσο οι τουρίστες όσο και οι τουριστικές επιχειρήσεις.¹⁴

Εμφανίστηκαν έτσι νέες μορφές τουρισμού όπως ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων (special interest tourism) και ο εναλλακτικός τουρισμός (alternative tourism) που δίνουν έμφαση στην ποιότητα των διακοπών και των υπηρεσιών τουρισμού. Οι δύο αυτές μορφές έχει καθιερωθεί διεθνώς να αποκαλούνται ειδικές μορφές τουρισμού που σημαίνει πως οι τουρίστες στηρίζουν τις διακοπές τους σε τουλάχιστον ένα βασικό ή ειδικό κίνητρο.

Ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελείται από επιμέρους ειδικές μορφές τουρισμού όπως ο τουρισμός υπαίθρου, ο οικοτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός κ.α. Σ' αυτές τις μορφές τουρισμού οι άνθρωποι αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών ο οποίος συνδέεται με την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.

Κόρια χαρακτηριστικά τα οποία διαφοροποιούν τον εναλλακτικό τουρισμό από τον μαζικό είναι τα εξής:

1. Η υποδοχή γίνεται από μικρής δυναμικότητας τουριστικές μονάδες και όχι από μεγάλα ξενοδοχεία.
2. Οι φορείς είναι τοπικοί και όχι μεγάλες εταιρείες ξένες στον τόπο.
3. Οι επιπτώσεις είναι λιγότερο αρνητικές στον τοπικό πληθυσμό και το περιβάλλον και είναι περισσότερες οι πιθανότητες ευνοϊκής αποδοχής από τις τοπικές κοινωνίες
4. Τα οικονομικά οφέλη παραμένουν στις τοπικές κοινωνίες και δε διαφεύγουν, μέσω των μεγάλων εταιρειών των ξενοδοχειακών μονάδων, έξω από την περιοχή.

Έπειτα είναι και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού που είναι οι ακόλουθες:

- Ο μορφωτικός τουρισμός
- Ο επαγγελματικός τουρισμός (εκθεσιακός, συνεδριακός)

¹⁴ Λαγός, Δ., «Τουριστική Οικονομία», Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, (2005)

- Ο τουρισμός υγείας
- Ο τουρισμός άθλησης
- Ο τουρισμός πόλης
- Ο τουρισμός περιπέτειας
- Ο οικογενειακός τουρισμός
- Ο τουρισμός τρίτης ηλικίας
- Ο χειμερινός τουρισμός
- Ο ορεινός τουρισμός
- Ο αγροτουρισμός
- Ο θαλάσσιος τουρισμός
- Ο χρονομεριστικός τουρισμός
- Ο θρησκευτικός τουρισμός
- Ο επιλεκτικός τουρισμός
- Ο οικολογικός τουρισμός
- Ο λαϊκός τουρισμός
- Ο κοσμοπολίτικος τουρισμός
- Ο κοινωνικός τουρισμός
- Ο τουρισμός αναπήρων
- Ο πολιτιστικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια στροφή του τουρισμού, είτε του εξωτερικού είτε του εσωτερικού μιας χώρας, προς την ύπαιθρο.

Σε κάποιες χώρες του εξωτερικού, κυρίως στην Ευρώπη, αυτή η μορφή έχει ρίζες απο παλιά, π.χ. σε ειδικά διαμορφωμένες φάρμες όπου συνήθως γίνεται και εκτροφή ζώων (Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ιταλία κ.α.)

Ο αγροτουρισμός δίνει στον τουρίστα ένα αίσθημα «κάθαρσης» από την καθημερινότητα της μεγαλούπολης. Δημιουργεί στον τουρίστα ένα αίσθημα ευφορίας και ευεξίας, η επαφή του με τη φύση του δίνει τη δυνατότητα να συμβάλλει και αυτός στην αγροτική ζωή και έτσι να «αποτοξινωθεί» από τη ρουτίνα της καθημερινότητας.

Η νοοτροπία των αγροτών, η ηρεμία της φύσης, ο καθαρός αέρας καθώς και η αγροτική περιοχή, την οποία επισκέπτεται, συντελούν με καταλυτικό παράγοντα τις περισσότερες φορές, στην επιστροφή του τουρίστα άκρως ανανεωμένο σωματικά αλλά και ψυχικά.

Ο αγροτουρισμός εκτός από τα θετικά αποτελέσματα που έχει πάνω στον τουρίστα, ωφελεί και οικονομικά την περιοχή με τις διάφορες αγορές προϊόντων που πραγματοποιούν οι τουρίστες ή με το ενοίκιο που πληρώνουν στο εκάστοτε κατάλυμα.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο αγροτουρισμός δεν είναι προνόμιο μόνο των ομάδων με υψηλό εισόδημα, αλλά απευθύνεται και σε ομάδες χαμηλού εισοδήματος.

Βέβαια, οι ομάδες υψηλού εισοδήματος μπορούν να συνδυάσουν τον αγροτουρισμό με διάφορες άλλες δραστηριότητες όπως ιππασία, ορειβασία, ράφτινγκ, πεζοπορία, ράφτινγκ κ.α.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι σε πολλές χώρες του εξωτερικού ο αγροτουρισμός σε παραδοσιακά αγροκτήματα είναι αρκετά ελκυστικός και ειδυλλιακός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αγροτουρισμού, είναι η Τοσκάνη της Ιταλίας.

Μια περιοχή που το φυσικό της κάλλος, η ηρεμία και το τοπικό χρώμα των αγροκτημάτων της έχουν ως αποτέλεσμα ευχάριστες και αξέχαστες αναμνήσεις στο μυαλό του και στη καρδιά του κάθε τουρίστα, που αναμφίβολα θα θέλει να επαναλάβει αυτή τη τουριστική διαμονή.

2.1 Ορισμός αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός, ως μία νέα μορφή τουρισμού, αναπτύχθηκε στον αγροτικό χώρο τα τελευταία χρόνια και θεμελίωσε τη δυνατότητα να επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη των μειονεκτικών περιφερειακών περιοχών. Εντάσσεται στις νέες, εναλλακτικές μορφές τουρισμού προς τις οποίες στράφηκε το ενδιαφέρον από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν παρατηρήθηκε μία αμφισβήτηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού. Ως ορισμός του θα μπορούσαμε να πούμε τους εξής:

«Αγροτουρισμός ονομάζεται η εναλλακτική μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες αγροτικές περιοχές και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες.»¹⁵

«Αγροτουρισμός. Είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό από τους απασχολούμενους κύρια στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας, τόσο από την εκμετάλλευση των τουριστικών καταλυμάτων (ενοικιαζόμενα δωμάτια, πανσιόν, ξενώνες, camping), όσο και από την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής γεωργικών συνεταιρισμών».¹⁶

«Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή δευτερεύουσας απασχόλησης που μπορεί να προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε πολλούς αγρότες. Ο αγροτουρισμός ορίζεται ως ένας συνδυασμός των φυσικών πόρων και προϊόντων των αγροτικών δραστηριοτήτων με μια τουριστική δραστηριότητα. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν ένα ευρύ φάσμα από αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες που εκτείνονται από παροχή φιλοξενίας ύπνου και πρωινού (παραδοσιακής μορφής παρασκευασμένο από τοπικά προϊόντα), μέχρι συμμετοχή των επισκεπτών σε εκδηλώσεις, εκδρομές, ή και εναλλακτικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη φύση, το περιβάλλον, την αγροτική ζωή κ.λ.π.»

¹⁵ www.visit-evia.com

¹⁶ www.agrotourcrete.gr

«Ο Αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο.»¹⁷

Ο Αγροτουρισμός ως μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης συμβάλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές , τις αγροτικές ασχολίες , τα τοπικά προϊόντα , την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε χώρου.

Επίσης να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νιώσει τη χαρά της περιήγησης , της γνώσης και της ανακάλυψης. Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Ο σωστά σχεδιασμένος και καλά οργανωμένος αγροτουρισμός έχει καταδειχθεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου . Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι σε αυτής της μορφής την τουριστική ανάπτυξη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν πλέον τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά που στηρίζονται στην διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της.

Σε επιχειρηματικό επίπεδο, ο αγροτουρισμός αποτελεί τον συνδετικό κρίκο του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα με τον τριτογενή. Δηλαδή της παραγωγής γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και της μεταποίησης, με την παροχή υπηρεσιών και τον τουρισμό. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργεί, στηρίζει και τονώνει την τοπική αγορά, παρέχοντας νέες θέσεις εργασίας, ένα συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες και συγκρατώντας τον πληθυσμό στην ύπαιθρο.¹⁸

¹⁷ <http://mbatourism.gr>

¹⁸ <http://mbatourism.gr>

2.2 Στόχοι αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός στοχεύει σε δύο παράλληλους στόχους:¹⁹

- Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποί της
- να ενισχύσει τον επαγγελματία του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών, των καταλυμάτων, με προϊόντα της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.

Κάτω από αυτήν την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει:

- στο συνδυασμό συνεργασίας των τριών τομέων της παραγωγής μιας χώρας (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς)
- στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής
- στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων
- στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού
- στη διασφάλιση και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο κατοικίας. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας επιβιώνουν συχνά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν και τέτοια στη χώρα μας θεωρούνται αυτά που σχετίζονται με χειρονακτικές τέχνες, όπως η ξυλογλυπτική, η αργυροχρυσοχοΐα, η κεραμική, η υφαντική
- στη βελτίωση και διάθεση των τοπικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και στη γνωριμία τους με το κοινό
- στη διατήρηση, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς

¹⁹www.agrotourcrete.gr

- στη γνωριμία με τη φύση και ψυχολογική ικανοποίηση και ανάταση του τουρίστα από την επαφή του με αυτή
- στην ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού με την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές που μέχρι σήμερα παρέμεναν αναξιοποίητες, ενώ στη πραγματικότητα διαθέτουν δυναμική ανάπτυξης.

2.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός είναι η οποιαδήποτε τουριστική δραστηριότητα που λαμβάνει μέρος στην ύπαιθρο με σκοπό την αναψυχή. Τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι τα εξής:

1. Ο τουρίστας έχει τη δυνατότητα να μείνει σε κάποιο υπαίθριο κάμπινγκ ή σε κάποια τουριστική μονάδα κοντά στην εξοχή.
2. Ο τουρίστας μπορεί να έχει κίνητρο την επιστροφή στη φύση (φυσιολατρικός τουρισμός, ορειβατικός κ.λ.π.)
3. Η επαφή του τουρίστα με τον ντόπιο τις πιο πολλές φορές είναι ειλικρινείς και άμεση, αφού αυτή η τουριστική ιδιότητα προϋποθέτει την συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες.
4. Ο αγροτουρισμός συμβάλλει στην κατανάλωση των τοπικών αγροτικών προϊόντων, δημιουργώντας έτσι ένα επιπλέον εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες.
5. Βοηθάει να αναπτυχθούν σχέσεις μεταξύ ανθρώπων διαφορετικής νοοτροπίας και κουλτούρας.

Ακόμα άλλα κύρια χαρακτηριστικά είναι:

- Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και η γνωριμία με τα χαρακτηριστικά φυσικά τοπία, τα τοπία φυσικού κάλλους και την πανίδα και τη χλωρίδα των εκάστοτε περιοχών. Αγροτικές περιοχές που περιλαμβάνουν υδροβιότοπους μπορούν να συνδυάσουν την αγροτουριστική δραστηριότητα με το λεγόμενο "τουρισμό των υδροβιοτόπων" (παρατήρηση χλωρίδας και πανίδας, δημιουργία κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.τ.λ.).
- Η επαφή και η γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.τ.λ.

- Η προσφορά διαφοροποιημένων, υψηλής ποιότητας τουριστικών προϊόντων (π.χ. προσφορά βιολογικών παραδοσιακών προϊόντων, προϊόντων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης, προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης)
- Η παρατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και πιθανώς η συμμετοχή σε αυτές
- Η άσκηση παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο (ορειβασία, πεζοπορία, ανεμόπτερο πλαγιάς κ.τ.λ.).

2.4 Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός προσπαθεί να δώσει έμφαση στη μικρή μονάδα οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, με την ανάπτυξη διάφορων δραστηριοτήτων, που δεν περιορίζονται απλά στην ενοικίαση κάποιων καταλυμάτων, αλλά μέσα από αυτές τις δραστηριότητες πραγματοποιείται η αναβίωση παραδοσιακών πολιτιστικών εθίμων.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί ότι η όποια παρέμβαση στο χώρο γίνεται με απόλυτο σεβασμό στο φυσικό, αρχιτεκτονικό και πολιτιστικό παραδοσιακό περίγυρο του τόπου.

Στον αγροτουρισμό, κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, η ανάθεση πρωτοβουλιών ανήκει στον τοπικό πληθυσμό. Ο κάτοικος του χωριού, μπορεί να έχει επιχειρηματικές ικανότητες, που όμως να βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση και απλά να μην μπορούσε να τις αξιοποιήσει.

Με τον αγροτουρισμό μπορεί να επιτευχθεί η αφύπνιση αυτής της εν δυνάμει επιχειρηματικότητας. Η εφαρμογή του αγροτουρισμού είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης ενός τόπου με πολλαπλές παρεμβάσεις που συγκλίνουν αλλά και οδηγούν στην ευημερία του τοπικού πληθυσμού.²⁰

Ο αγροτουρισμός ως μια μορφή δευτερεύουσας απασχόλησης που μπορεί να προσφέρει πολλές ευκαιρίες σε πολλούς αγρότες.

²⁰ Παπακωνσταντινίδης, Λ., «Αγροτουρισμός: σταθμός στο δρόμο για την τοπική ανάπτυξη», (1993)

Επιπλέον, οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν ένα ευρύ φάσμα από αγροτικά προϊόντα και υπηρεσίες που εκτείνονται από παροχή φιλοξενίας ύπνου και πρωινού, μέχρι και συμμετοχή σε εκδηλώσεις, εκδρομές, αλλά και σε εναλλακτικές δραστηριότητες σε σχέση με τη φύση, το περιβάλλον, την αγροτική ζωή κ.λ.π.

Τα δυνητικά οφέλη του αγροτουρισμού για την τοπική αγροτική οικονομία είναι ποικίλα. Κατ' αρχήν ο αγροτουρισμός μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες διαφοροποίησης των μέχρι τώρα δραστηριοτήτων για τους ντόπιους αγρότες, προκειμένου αυτοί να αυξήσουν τα εισοδήματά τους και να ενδυναμώσουν τη βιωσιμότητα των αγροτικών δραστηριοτήτων τους.

Επίσης, ο αγροτουρισμός μπορεί να είναι ένα άριστο εργαλείο εκπαίδευσης του κοινού για την σημασία της γεωργίας και της συμβολής της στην οικονομία της χώρας και στην ποιότητα ζωής και μπορεί να παρέχει κίνητρα διατήρησης της γεωργικής γης.

Η έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα που αποδίδει ο αγροτουρισμός, η έμφαση στην ανάπτυξη επιχειρηματικών και μη πρωτοβουλιών, η βελτίωση των όρων ζωής, συνεπακόλουθη μιας βελτίωσης των υποδομών και της παραγωγικής διαδικασίας, η ενεργοποίηση συλλογικών τοπικών φορέων προς την κατεύθυνση της διαδικασίας της ανάπτυξης του μικρού τόπου.

Επίσης, η ολοκληρωμένη παρέμβαση στο μικρό τόπο (είτε μόνο, είτε σε συνδυασμό με άλλους μικρούς τόπους, που όμως συνιστούν όλοι μαζί μια λειτουργική ενότητα) συνθέτουν την ουσία της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, μέσα από μια σειρά αλυσιδωτών θετικών διεργασιών που συντελούνται σε τοπικό επίπεδο.

Ο ανθρώπινος παράγοντας έχει τον πρώτο λόγο. Στόχος, είναι η κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που «υπολανθάνει» και για το λόγο αυτό επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και ικανότητες που τυχόν επισημαίνονται στον τόπο θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκδηλωθούν.

Τέλος, ο αγροτουρισμός μπορεί να ενισχύσει την ελκυστικότητα και τη ζήτηση τοπικών αγροτικών και μη προϊόντων, να ενισχύσει τις προσπάθειες τοπικού marketing και να δημιουργήσει ευκαιρίες προστιθέμενης αξίας (added value) στα τουριστικά προϊόντα της ευρύτερης περιοχής, ακόμα κι αν αυτά είναι προϊόντα μαζικού τουρισμού.

Επίσης μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες άμεσης στόχευσης αγορών που μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα και να εξαπλώσουν τα οφέλη σε πολλές κοινότητες στη χώρα.

2.5 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του αγροτουρισμού

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο αγροτουρισμός στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών, συνοψίζονται στα εξής:²¹

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και κατά συνέπεια συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Το πλεονέκτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιοχές που αντιμετωπίζουν σημαντική πληθυσμιακή μείωση και δημογραφική γήρανση. Η δημιουργία των θέσεων αυτών εργασίας είναι καθοριστική για τις ευαίσθητες, από άποψη εργασίας, κοινωνικές ομάδες των νέων και των γυναικών.
- Η δημιουργία υποδομών ήπιας κλίμακας, οι οποίες εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον και συμβάλλουν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των μόνιμων κατοίκων.
- Η προώθηση των γεωργικών παραδοσιακών προϊόντων στην αγορά και η αύξηση των εσόδων των ατόμων που ασχολούνται με το γεωργικό τομέα
- Ο αγροτουρισμός αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της δυνατότητας συνδυασμού της περιφερειακής ανάπτυξης και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι μια τουριστική δραστηριότητα που δεν δρα ανταγωνιστικά προς τους φυσικούς πόρους. Αντίθετα, συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση τόσο των μόνιμων κατοίκων όσο και των επισκεπτών στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ο αγροτουρισμός, ως δραστηριότητα, αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου, αμβλύνοντας έτσι το πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας, που ως γνωστόν, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού.

²¹ <http://greek-agrotourism.blogspot.com>

Τα μειονεκτήματα από την άλλη είναι σαν μια αλυσίδα. Δεν μπορεί να υπάρξει πλεονέκτημα χωρίς την αντίθετη λύση. Τα μειονεκτήματα του αγροτουρισμού είναι τα εξής:

- Με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού παρατηρείται μείωση της κοινωνικής, γεωγραφικής και φυσικής ποικιλότητας. Η δασική και γεωργική γη υποχωρούν κάτω από τις πιέσεις του τουρισμού και του παραθερισμού, με τη συναίνεση καμιά φορά και των τοπικών κοινωνιών.
- Εμφανίζονται μεγάλες απώλειες θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα, ενώ παράλληλα η απασχόληση στον τριτογενή τομέα αυξάνεται ανησυχητικά.
- Η οικοδομική γη αυξάνει κατά το εμφανές της σκέλος, δηλαδή με τη δημιουργία νέων οικισμών ή τη διόγκωση των παλιών.
- Πολλοί παραδοσιακοί αγροτικοί οικισμοί κατά τους θερινούς μήνες υπερφορτίζονται, ξεπερνώντας έτσι την χωρητικότητα και τα όρια αντοχής των τουριστικών υποδομών, των δρόμων και των πεζόδρομων, των αποχετευτικών δικτύων και των συστημάτων αποκομιδής των απορριμάτων, των συστημάτων διανομής νερού, του ζωτικού χώρου και των ντόπιων. Υπερφορτίζονται, ξεπερνώντας έτσι και τα όρια αντοχής των επισκεπτών-παραθεριστών που καλούνται να αντιμετωπίσουν καταστάσεις θορύβου, έντονης παρατεταμένης παραμονής, οπτικής ρύπανσης, καταπάτηση της ιδιωτικότητας κ.α.
- Η τουριστική ανάπτυξη δυστυχώς «προκαλεί πυρκαγιές» με αποτέλεσμα η δασοκάλυψη να μειώνεται, επίσης η εδαφοκάλυψη δεν αποτυπώνεται στις απογραφές, επίσης δεν αποτυπώνεται η υποβάθμιση άλλων δασών από τη διάσπαση της ενότητας τους λόγω της διάνοιξης δρόμων, της υπερβόσκησης, της παράνομης οικοδόμησης κ.τ.λ.

2.6 Κατηγορίες τουριστικών καταλυμάτων

Οι κατηγορίες των επιχειρήσεων που εντάσσονται στον αγροτουρισμό είναι επιγραμματικά οι παρακάτω:²²

- Αγροτουριστικά καταλύματα
- Πρατήρια / Εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων
- Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- Αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων
- Εργαστήρια λαϊκής τέχνης
- Μικρές ξενοδοχειακές μονάδες - ξενώνες²³
- Ενοικιαζόμενα δωμάτια στα σπίτια αγροτικών οικογενειών
- Ανεξάρτητες αγροτικές κατοικίες παραδοσιακής αρχιτεκτονικής (που εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον).
- Κάμπινγκ σε αγροκτήματα, σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης.

²² <http://mbatourism.gr>

²³ www.visit-evia.com

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Εισαγωγή

Η Τοσκάνη είναι γνωστή σε ολόκληρο τον κόσμο για την τέχνη, την ιστορία και τα όμορφα τοπία της. Το παρελθόν συγχωνεύεται εδώ πολύ συχνά με το παρόν, καθώς οι κάτοικοί της είναι υπερήφανοι για την κληρονομιά τους. Ανεξάρτητοι και μαχητικοί επί αιώνες, διατήρησαν το περιβάλλον και τις παραδόσεις τους, στοιχεία στα οποία οφείλεται η αιώνια γοητεία που ασκεί η Τοσκάνη στους ξένους.

Ένα οδοιπορικό στη «φαμόζα» γειτονιά της Ιταλίας αποκαλύπτει ένα μπουκέτο χρωμάτων, αρωμάτων και γεύσεων που μόνο ψάχνοντας στοχευμένα μπορεί κάποιος να απολαύσει.

Είναι παράξενο το πώς χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπος την περιοχή όπου κατοικεί, άλλοτε με υπερβολές, άλλοτε με πλούσια κοσμητικά επίθετα, ακόμη και με ακραίες εκφράσεις. Η Τοσκάνη, στην Κεντροδυτική Ιταλία, ανήκει στους τόπους όπου τα λόγια μοιάζουν περιττά όσον αφορά την περιγραφή της. Αν υπάρχει μια υπερβολή αναφορικά με αυτόν τον τόπο είναι η ίδια η υπερβολή. Σε ομορφιά, σε τάξη, σε χρώματα, σε γεύσεις, σε μυρωδιές, σε τοπία, σε αρχιτεκτονική, σε Ιστορία.

Είναι γνωστή για τα τοπία και την καλλιτεχνική κληρονομιά της. Ένα ευρύ φάσμα από αξιοθέατα είναι διαθέσιμο. Αυτή η ποικιλομορφία καθιστά την Τοσκάνη ως μια ιδανική περιοχή για διακοπές κάθε γούστου. Οικογένειες, ομάδες τουριστών, μεμονωμένα άτομα αλλά και ζευγάρια την επισκέπτονται.

Το ήπιο κλίμα και οι όμορφες και γραφικές τοποθεσίες συναρπάζουν κάθε ταξιδιώτη. Υπάρχει πλούσια χλωρίδα και πανίδα αποτελούμενη από πεύκα, λεβάντα, θυμάρι, δεντρολίβανο, αμπελώνες και ελαιώνες. Οι δρόμοι, γεμάτοι από λουλούδια, προσδίδουν μία ρομαντική ατμόσφαιρα που πρέπει να την απολαύσετε.

Επίσης, οι γαστρονομικές απολαύσεις είναι πολλές, ενώ πρέπει να απολαύσετε ένα ποτήρι Brunello, ένα από τα καλύτερα κρασιά του κόσμου. Σχεδόν κάθε χωριό στην Τοσκάνη παράγει και το δικό του κρασί.

3.1 Γεωγραφική θέση

Η Τοσκάνη είναι περιοχή της κεντρικής ιταλικής χερσονήσου και συνορεύει με τις περιοχές Εμίλια-Ρομάνια, Μάρτσε, Ούμπρια και Λάτσιο. Επεκτείνεται μεταξύ των Απέννινων Όρων, της λίμνης Τρασιμένης, της λίμνης Μπολσένα και του Τυρρηνικού πελάγους.

Η Έλβα και άλλα νησιά της θάλασσας της Λιγυρίας ανήκουν επίσης στην Τοσκάνη.

Περιοχή με λόφους, βουνά και δαντελωτές ακτές στη Μεσόγειο, η Τοσκάνη καλύπτει έκταση 23.000 τετρ. χλμ. και ο πληθυσμός της ξεπερνάει τα 3.500.000. Περιλαμβάνει 9 επαρχίες: Αρέτσο, Φλωρεντία, Γκροσσέτο, Λιβόρνο, Λούκα, Μάσσα και Καρράρα, Πίζα, Πράτο, Ποστόια και Σιένα. Διεθνή αεροδρόμια υπάρχουν στην Πίζα και τη Φλωρεντία. Η Φλωρεντία απέχει 2,5 ώρες περίπου με το αυτοκίνητο ή το τρένο από τη Ρώμη και 3 ώρες περίπου με το αυτοκίνητο ή το τρένο από Μιλάνο.

3.2 Ιστορία

Η ιστορία της Τοσκάνης μας ταξιδεύει περίπου τρεις χιλιάδες χρόνια πίσω στο χρόνο και πιο συγκεκριμένα στον 4^ο με 5^ο αιώνα π.Χ. Η Τοσκάνη δημιουργήθηκε στα εδάφη της αρχαίας Ετρουρίας και έγινε μια από τις 14 περιοχές της Ιταλίας επί Αυγούστου.

Από το 568 ή 570 ως το 774 την κατέλαβαν οι Λομβαρδοί και αποτέλεσε το δουκάτο της Τουσκίας. Όταν την κατέλαβαν οι Καρολίδες, παραχωρήθηκε στον Αδαλβέρτο Α΄ ως μαρκιονία της Τοσκάνης.

Μετά το θάνατο του Αδαλβέρτου, η Τοσκάνη περιήλθε στην κόμισσα Βεατρίκη και έπειτα στην κόμισσα Ματθίλδη. Όταν συστάθηκε το Φλωρεντιανό κράτος από τους Μεδίκους, αυτοί προσπάθησαν να ενώσουν πολιτικά την Τοσκάνη. Επί βασιλείας του τελευταίου των Μεδίκων, Ιωάννη Γάστονα, το δουκάτο της Τοσκάνης καταλήφθηκε από τα στρατεύματα των μεγάλων δυνάμεων.

Το 1718 η Τοσκάνη παραχωρήθηκε στο Φραγκίσκο της Λοραίνης. Επί Καρόλου ΣΤ΄ περιήλθε στην Αυστρία. Το 1799 η Γαλλία κατέλαβε την Τοσκάνη.

Ο Βοναπάρτης μετονόμασε το δουκάτο σε βασίλειο της Ετρουρίας και το παραχώρησε στο Λουδοβίκο, δούκα της Πάρμας. Το 1807 η Τοσκάνη ενώθηκε με τη Γαλλία και το 1814 περιήλθε στο Φερδινάνδο Γ΄. Με το δημοψήφισμα του Μάρτη του 1860 προσαρτήθηκε η Τοσκάνη στο Πεδεμόντιο. Η Φλωρεντία έγινε πρωτεύουσα του βασιλείου της Ιταλίας από το 1865 ως το 1871.

3.3 Οικονομία

Η Τοσκάνη είναι κυρίως γεωργική περιοχή. Στο νότιο τμήμα της υπάρχουν οι μεγάλες ιδιοκτησίες, ενώ στα όρη το έδαφος έχει μοιραστεί σε πολλές μικρές ιδιοκτησίες. Τα κυριότερα προϊόντα είναι ο σίτος, τα ζαχαροτεύτλα, οι ελιές και τα αμπέλια.

Κατά το Μεσσαίωνα και την Αναγέννηση, στην Τοσκάνη αναπτύχθηκε σημαντική βιομηχανία. Στα εργοστάσια κατεργάζονται τα κοιτάσματα σιδήρου, ορυκτού άλατος, λιγνίτη, υδράργυρο, αλάβαστρο και μαρμάρων. Το λευκό μάρμαρο της Καράρας, είναι το αρχαιότερο βιομηχανικό κέντρο του κόσμου, με τα περίπου 300 λατομεία της από τα ρωμαϊκά χρόνια.

Υπάρχουν επίσης υφαντουργεία, χημικές βιομηχανίες και εργοστάσια καλλιτεχνικής χειροτεχνίας. Σημαντικό παράγοντα της οικονομίας της Τοσκάνης αποτελεί ο τουρισμός. Πολλοί τουρίστες επισκέπτονται την Τοσκάνη για να θαυμάσουν τις φυσικές ομορφιές και την καλλιτεχνική κληρονομιά των πόλεων.

Πολλοί κάτοικοι αντί να φύγουν, πολλοί έμειναν και καλλιέργησαν αμπέλια, έφτιαξαν απίθανα κρασιά και διακρίθηκαν όχι μόνο σαν αγρότες αλλά και σαν ιδιοκτήτες μικρών ή μεγάλων επιχειρήσεων αγροτουρισμού, καθώς και άλλων εξειδικευμένων μονάδων.

Άνοιξαν πόρτες σε εγκαταλελειμμένα μοναστήρια, ιεροδιδασκαλεία, αγροικίες και επαύλεις. Μέσα στο μοναδικό μεσαιωνικό περιβάλλον τους έφτιαξαν χώρους εστίασης υψηλού επιπέδου και ξενώνες. Στις υπαίθριες αγορές, έβγαλαν στο φως εκπληκτικά αντικείμενα παραδοσιακής τέχνης.

Η περιοχή απολαμβάνει ένα είδος αυτονομίας μέσω δημοψηφισμάτων για τοπικά θέματα. Οι Φλωρεντινοί δεν διστάζουν να πάρουν το νόμο στα χέρια τους, όπως έκαναν το 1990, όταν συγκρούστηκαν με την Αστυνομία για να αποτρέψουν το κλείσιμο της αγοράς του Σαν Λορέντσο.

Στην Τοσκάνη χλευάζουν πολλές φορές την κυβέρνηση της Ρώμης και τη γραφειοκρατία της, νοσταλγώντας ίσως την πλήρη αυτονομία που απολάμβαναν πριν από τη συνένωση της Ιταλίας, το 1879.

Τέλος, από το 1960 και μετά έκαναν την Τοσκάνη μέρος του μεταπολεμικού «οικονομικού θαύματος». Με αποτέλεσμα, από ευάλωτη οικονομικά και απομονωμένη που ήταν, να συμβάλει στη στήριξη της εθνικής οικονομίας της Ιταλίας.

3.4 Τέχνη

Παρά την πλούσια Ιστορία της, η Τοσκάνη είναι ευρύτερα γνωστή ως η πατρίδα της ιταλικής Αναγέννησης και τόπος γέννησης μεγάλων ιστορικών προσώπων όπως ο Δάντης Αλιγκέρι, ο Σάντρο Μποτιτσέλι, ο Μιχαήλ Αγγελος. Δείγματα υψηλής τέχνης φιλοξενούνται στα διάσημα μουσεία των μεγάλων πόλεων, αλλά βρίσκονται και διάσπαρτα σε χωριά και κωμοπόλεις. Όλη η μαγεία της Τοσκάνης όμως ήταν και παραμένει η περιπέτεια της περιήγησης.

Υπάρχουν μάλιστα έντονες ομοιότητες ανάμεσα στους σημερινούς Τοσκανούς και στις μορφές που βλέπουμε χαραγμένες πάνω στις τεφροδόχους των Ετρούσκων. Τοπικιστές και αφοσιωμένοι στις ρίζες, στις κοινότητές τους, οι Τοσκανοί δεν βλέπουν πέρα από το κωδωνοστάσιο του χωριού τους! Εξ ου και ο όρος *campanilismo*, από το *campanile* που σημαίνει καμπαναριό.

3.5 Αξιοθέατα

Τοσκάνη, μια λέξη χίλια χρώματα. Κάθε σημείο της και ένα ξεχωριστό ταξίδι. Από το βορειότερο ως το νοτιότερο άκρο της η Τοσκάνη είναι γεμάτη από αξιοθέατα. Έξι σημεία της είναι μέρος της Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, αλλά και περίπου 120 προστατευόμενες φυσικές περιοχές, η Τοσκάνη γεμίζει από τουρίστες όλον τον χρόνο.

Η αίσθηση ότι δύο οχήματα δεν μπορούν να χωρέσουν ταυτόχρονα στο στενό δρόμο υπάρχει σχεδόν σε κάθε επαρχιακό δρόμο.

Το παρελθόν της Βολτέρα φανερώνεται σε κάθε βήμα μέσα στα ανήλιαγα στενά, με «ενθύμια» από τον Μεσαίωνα και την εποχή των Ετρούσκων.

Τα αξιοθέατα ξεκινούν από τα ψηλά βουνά στα βόρεια, τα Απέννινα, με την οροσειρά των Απουανών Άλπεων, τους ποταμούς σαν τον Άρνο, που διατρέχει την Τοσκάνη από τη Φλωρεντία ως την Πίζα, πεδιάδες κατάφυτες με αμπέλια, ελαιώνες, κυπαρίσσια· απομονωμένες περιοχές, με κάστρα, εκπληκτικές επαύλεις και ρωμαϊκές θέρμες· αμπελώνες στο Κιάντι· μια Ριβιέρα στα δυτικά, με μια παραλία μήκους 30 χλμ., από την Καράρα ως το Τόρε ντελ Λάργκο· το Βιαρέτζιο, πανέμορφη πόλη διακοπών, και το Λιβόρνο, το δεύτερο μεγαλύτερο λιμάνι της Ιταλίας.

Η περιοχή της Γκαρφανιάνα, μια καταπράσινη κοιλάδα, περιτριγυρισμένη από τις Απουανές Άλπεις, με αρχοντικά χωριά, και με μερικά από τα καλύτερα ορεινά και χειμερινά θέρετρα. Μια πολύ ξεχωριστή περιοχή, με ειδυλλιακά μονοπάτια, που σου δίνει την δυνατότητα για πεζοπορία και ποδηλασία, σε δρυμούς και κοιλάδες, ανάμεσα σε χαριτωμένα χωριά όπως η **Μπάργκα**, μεσαιωνικό και αγέρωχο χωριό, σε ένα λόφο, με θέα την πεδιάδα του **Σέρκιο** και τις Απουανές Άλπεις.

Προχωρώντας λίγο χαμηλότερα και περνώντας ανάμεσα από βραχώδεις περιοχές, κάστρα και απομεινάρια ρωμαϊκών πόλεων, βλέπουμε τις τελευταίες, από τα χρόνια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, την πασίγνωστη και πανέμορφη **Μπάνι ντι Λούκα**, μια από τις δημοφιλέστερες λουτροπόλεις της Ευρώπης, που στην αρχαιότητα σύχναζαν βασιλείς και αριστοκράτες, αλλά και ο Μπαίρον. Το ίδιο και το **Μοντεκατίνι Τέρμε**, που αναπτύχθηκε τον 18ο αιώνα, με καταπληκτικές νεοκλασικές κατασκευές και ρομαντικά θέατρα στις κεντρικές του πλατείες.

Ανάμεσα στην Φλωρεντία και τη Λούκα, βρίσκονται οι επαύλεις, που την εποχή των Μεδίκων είχαν κτιστεί πάρα πολλές. Η ομορφότερη είναι η **Βίλα Ρεάλε** του 14ου αιώνα, μόνο 14 χλμ. βορειοανατολικά της Λούκα, η οποία περιήλθε στα χέρια της αδελφής του Ναπολέοντα το 1806. Σε κάθε περίπτωση, οι επαύλεις αυτές, σωστά ανάκτορα, αναγεννησιακές ή νεότερες, περιβάλλονται από πραγματικά παραδεισένιους κήπους.

.Επίσης υπάρχουν αξιοθέατα ακόμα και στη γύρω περιοχή:

- Το **Τόρε ντελ Λάργκο**, όπου γεννήθηκε ο Τζιάκομο Πουτσίνι, ο μεγάλος μουσικοσυνθέτης, το 1891. Εδώ γίνεται και το εξαιρετικό ομώνυμο μουσικό φεστιβάλ.
- Το **Βίντσι**, πανέμορφο χωριό, γενέτειρα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι, με το ομώνυμο μουσείο, γεμάτο από φανταστικές μακέτες και πρωτότυπα του μεγαλοφυούς αυτού ανθρώπου.
- Το **Κολοντί**, το εντυπωσιακό πάρκο του Πινόκιο στο χωριουδάκι του εμπνευστή του Κάρλο Λορεντσίνι.

Ταξιδεύοντας προς το ανατολικό της τμήμα και οδηγούμενοι προς τη Σιένα συναντούμε καταπληκτικά μοναστήρια και μαγευτικά τοπία, που είναι λες και έχουν βγει μέσα από πίνακες ζωγραφικής. Τα κυριότερα αξιοθέατα είναι:

- Η **Κορτόνα**, ψηλά στο λόφο. Μεσαιωνική οπτασία, με το ετρουσκικό παρελθόν.
- Το **Καπρέζε - Μικελάντζελο**, όπου το 1475 γεννήθηκε ο μεγάλος των μεγάλων, Μιχαήλ Αγγελος.
- Το **Ανγκιάρι**, από τα ωραιότερα περιτειχισμένα χωριά του Μεσαίωνα.
- Το **Σανσεπόλκρο**, στην κοιλάδα του Τίβερη, μια απλή και απέριτη αναγεννησιακή πόλη, γενέτειρα του Πιέρο ντε λα Φραντσέσκα, από τους πιο σημαντικούς ζωγράφους του ιταλικού κουατροτσέντο, με το Μουζέο Τσίβικο παράθυρο στο έργο του, όπως και στην εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου στο Αρέτσο, στα 40 χλμ

Συνεχίζοντας πιο κάτω φτάνουμε στο κέντρο της, περί την κοιλάδα του **Κιάντι**. Είναι ένα μαγευτικό ταξίδι στη χώρα των κήπων με τους ήρεμους λόφους, τις συστάδες των κυπαρισσιών, τα γοητευτικά χωριά, τις αγροικίες, με τον περίφημο άξονα της Κιαντινιάνα, είναι ο μόνος δρόμος που συνέδεε κάποτε τη Φλωρεντία με τη Σιένα. Οι αμπελώνες απλώνονται διάσπαρτοι μέχρι εκεί που φτάνει το μάτι.

Εδώ κι εκεί φρούρια (castelli) και περιτειχισμένοι πύργοι, θυμίζουν τις ατέλειωτες μάχες καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα, όταν η εύφορη γη του Κιάντι ήταν το Μήλον της Εριδος ανάμεσα στη Φλωρεντία και τη Σιένα.

Σήμερα το κέντρο του Κιάντι είναι το **Γκρέβε**, ένα από τα χωριά της «κρασοκατάνυξης», μόλις 22 χλμ. από τη Φλωρεντία και 24 από τη Σιένα. Ενδιάμεσες στάσεις σε αμπελώνες και οινοποιεία, όπως το πρατήριο της Μποτέγκα ντελ Βίνο Γκάλε Νέρο, με κατεύθυνση τα μαγικά κελάρια.

Το ταξίδι συνεχίζεται σε μερικά από τα ομορφότερα χωριά της Τοσκάνης. Το **Σαν Τζιμινιάνο**, με 14 από τους 72 συνολικά πύργους που υπήρχαν κατά τον Μεσαίωνα. Ένα απίστευτο σκηνικό καθώς πλησιάζεις το χωριό. Με τους πύργους σύμβολα δόξας, πλούτου και αντιπαράθεσης μεταξύ οικογενειών, όταν η κάθε μια ανταγωνιζόμενη την άλλη έχτιζε τον ένα πύργο ψηλότερο απ' τον άλλο.

Η κεντρική πλατεία, η Πιάτσα Σιστέρνα, με το πηγάδι στη μέση, είναι καταπληκτική. Κάτω από την ιταλική τέντα, επάνω σε στρογγυλό, μεταλλικό τραπεζάκι, ψωμί τσιαπάτα με βασιλικό, ντοματίνια, ελιές, προσούτο και μοτσαρέλα. Αδύνατον να μην πεις και μια λέξη για το **Μοντεριτζιόνι**, το περίφημο χωριό με το τεράστιο φρούριο που έφτιαξαν οι Σιενέζοι το 1203.

Η διαδρομή προς το **Μονταλτσίνο** όμως αποκαλύπτει τη μαγεία της Τοσκάνης. Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται το Μονταλτσίνο, 40 χλμ. νότια της Σιένα. Οι φιδωτοί δρόμοι διαγράφουν όλο και ομορφότερες καμπύλες στον ορίζοντα.

Τα χρώματα εναλλάσσονται όπως στην παλέτα αναποφάσιστου ζωγράφου, οι αμπελώνες μοιάζουν φυσικό δημιούργημα και τα χωριά ξεπερνούν ακόμη και τη φαντασία: Μοντερόνι ντ' Αρμπια, Ασιάνο, Μπουονκονβέντο, Άγιος Κήρυκος ντ' Ορσια, δείγματα ομορφιάς και αισθητικής. Η άφιξη στο οινοποιείο του Μονταλτσίνο σε μεταφέρει σε νέα σύνορα πολιτισμού: το κρασί.

Η υποβλητικά σκοτεινή αίθουσα έχει ποτιστεί με το άρωμα από τα δρύινα, με τανίνες χρόνων, βαρέλια. Το ξύλο έχει πρόσωπο, είναι η πρώτη επαφή με το θαύμα της οινοποιίας.

Οι δοκιμές σε εισάγουν σε έναν παραμυθένιο κόσμο γεύσης και Ιστορίας. Αν και η γνώμη είναι υποκειμενική, τα Κιάντι και τα Μπρουνέλο του Μονταλτσίνο συγκαταλέγονται στα γευστικότερα κρασιά της Ιταλίας

Συνεχίζοντας με την αναγεννησιακή και ακαταμάχητη **Πιέντσα**, χαμένη πίσω από λόφους στο ΝΑ άκρο της Τοσκάνης και από το 1996 κάτω από την ομπρέλα της Unesco. Υπάρχουν και άλλες καστροπολιτείες, σαν πίνακες ζωγραφικής, με το **Μοντεπουλτσιάνο** να ξεχωρίζει από μακριά. μέσα από τα στενά, μπορείτε να αντικρίσετε το κόκκινο βαμμένο δειλινό, με τις μενεξεδιές ανταύγειες πάνω από την εκκλησία του Σαν Μπιάττσιο. Το αριστούργημα του Αντόνιο Ντα Σάγκαλο, και κάτω απ' αυτό το χωριό, στο υπέροχο Βίνο Νόμπιλε («ευγενή οίνο») του Μοντεπουλτσιάνο.

3.6. Πόλεις της Τοσκάνης

Η Τοσκάνη εκτός από τα υπέροχα και μαγευτικά τοπία δεν θα ξεχώριζε από κάθε άλλη περιοχή της Ιταλίας αν δεν είχαν χτιστεί αυτές οι πόλεις που την κάνουν μοναδική. Κάθε μία έχει και μια διαφορετική ιστορία να διηγηθεί και ταξιδεύοντας στην κάθε πόλη διακρίνεις μια ομορφιά που σε γυρνάει πίσω στο χρόνο.

Ξεκινώντας από τα βόρεια συναντάμε την **Μάσσα και Καρράρα**, που βρίσκεται κοντά στη θάλασσα της Λιγουρίας, με πληθυσμό που φτάνει τους 200.700 κατοίκους και είναι γνωστή για το περίφημο λευκό και χρωματιστό μάρμαρό της.

Συνεχίζοντας ανατολικά θα συναντήσουμε την **Πιστόια**, όμορφη και μυστηριώδης, έχτισε τη φήμη της στην παράδοση των πιστολιών (ιταλική λέξη) από το Μεσαίωνα έως σήμερα και στην ανθοκομική της παραγωγή, που είναι από τις μεγαλύτερες στην Ιταλία.

Μετά την έξοδο μας από την Πιστόια μας περιμένει το **Πράτο**. Η πόλη του Πράτο είναι τοποθετημένη στους πρόποδες του βουνού Ρεταία, την διασχίζει ένα παρακλάδι του ποταμού Άρνο και έχει πληθυσμό 189.210 κατοίκους. Το Πράτο είναι γνωστό για τα μουσεία του και άλλα ιστορικά μνημεία. Επίσης φημίζεται για τις εκκλησίες του, τα παλάτια και τους διάφορους πύργους του, τις περίφημες γέφυρες του Πράτο και τα θέατρα.

Στα 20 χιλιόμετρα η **Λούκα**, μία από τις πιο γραφικές μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης, στα σύνορα με το νότιο κομμάτι. Η πόλη είναι χτισμένη από τους Ετρούσκους και περιβάλλεται από ένα εξαιρετικό τείχος του 16ου αιώνα, μέσα στο οποίο πολλοί κυκλοφορούν με ποδήλατα.

Η Πιάτσα Σαν Μικέλε με την ομώνυμη εκκλησία του 1070, το Ντούμο, το Ανάκτορο Ντε λα Προβίντσια είναι ανάμεσα στα πιο εντυπωσιακά μνημεία.

Ακολουθώντας το δρόμο νοτιότερα θα βρεθούμε στη **Πίζα**, η οποία είναι τοποθετημένη κοντά στο ποταμό Άρνο με 380.000 κατοίκους. Η πόλη έχει πολλούς ναούς, τον περίφημο κεκλιμένο πύργο της Πίζας (11^{ου} αι.) και το Πανεπιστήμιο, το οποίο ιδρύθηκε το 1343.

Φεύγοντας από την Πίζα θα βρεθούμε σε μια πόλη που έχει ένα από τα σπουδαιότερα λιμάνια της Ιταλίας, το **Λιβόρνο**. Το Λιβόρνο έχει αξιόλογες λιμενικές εγκαταστάσεις, ναυπηγεία και διάφορα εργοστάσια χημικών προϊόντων. Χτίστηκε στα μέσα του 16^{ου} αι. παρουσιάζοντας μεγάλη ακμή και ήταν σημαντική ελληνική παροικία. Η πόλη υπέστη μεγάλες καταστροφές κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και ανακοιδομήθηκε σχεδόν από την αρχή.

Στο νοτιότερο άκρο της Τοσκάνης και 14 χλμ. από την Τυρρηνική θάλασσα συναντούμε την πόλη του **Γκροσσέτο**, με πληθυσμό που φτάνει τους 82.300 κατοίκους.

Το Γκροσσέτο είναι γνωστό για τα Μεσαιωνικά Τείχη του, τον Καθεδρικό Ναό, καθώς και για τις εκκλησίες που είναι διάσπαρτες μέσα στην πόλη. Επίσης είναι γνωστό για τα κτίρια όπως το Palazzo Tognetti, το Palazzo Aldobrandeschi ή το Palazzo Comunale (Town Hall), τα θέατρα και τα μνημεία του.

Στο πιο ανατολικό σημείο της Τοσκάνης είναι χτισμένη η πόλη του **Αρέτσο(Arezzo)**. Πρόκειται για το αρχαίο Αρρήτιο, μια από τις 12 πόλεις των Ετρούσκων. Ήταν πασίγνωστη στην αρχαιότητα για τα εργαστήρια κεραμικής, τα οποία έστελναν τα προϊόντα τους σε ολόκληρη την τότε ρωμαϊκή αυτοκρατορία (1^{ος} αι. π.Χ.).

Στην πόλη διατηρούνται αξιόλογα μεσαιωνικά μνημεία, όπως ο καθεδρικός ναός, η εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου, το μέγαρο της Αδελφότητας κ.α.

Πηγαίνοντας προς το κέντρο βρίσκεται μια πόλη-σύμβολο του Μεσαίωνα, μια από τις ομορφότερες της Ευρώπης και αιώνιο αντίπαλο της Φλωρεντίας, την **Σιένα**. Με 66.000 κατοίκους, είναι μια από τις πλουσιότερες πόλεις της Ιταλίας σε καλλιτεχνικούς θησαυρούς. Ιδρύθηκε από τον Αύγουστο ως ρωμαϊκή στρατιωτική αποκία, που όμως γνώρισε σημαντική ανάπτυξη τον Μεσαίωνα. Κατά τον 8^ο αι. έλεγχε τα ορυχεία αργύρου του Μοντιέρι, ενώ έδρευαν οι μεγαλύτερες τραπεζικές εταιρίες της Δύσης. Παραχωρήθηκε από τους Ισπανούς στην Έστε τον 16^ο αι. Το Μεσαίωνα υπήρξε σπουδαίο καλλιτεχνικό κέντρο. Διακρίνεται κυρίως η αμφιθεατρική Πιάτσα ντελ Κάμπο και οι ιπποδρομίες του Αυγούστου -στην πιο εντυπωσιακή μεσαιωνική αναπαράσταση, το θρυλικό Πάλιο.

Ενώ το εκπληκτικό Ντουόμο, από τους ωραιότερους καθεδρικούς της Ιταλίας, του 12ου αιώνα, το Παλάτσο Πούμπλικο, είναι γεμάτα θησαυρούς. Σιμόνε Μαρτίνι και Π. Λορεντσέτι, μεγάλοι ζωγράφοι της Αναγέννησης, παρατηρούν το γοητευμένο πλήθος.

Στην πινακοθήκη θα δείτε την περίφημη ζωγραφική της Σιένας, που είναι έντονα επηρεασμένη από την βυζαντινή εποχή.

Τέλος, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την σημαντικότερη πόλη της Τοσκάνης, την **Φλωρεντία**. Η Φλωρεντία είναι η πρωτεύουσα της Τοσκάνης και αριθμεί περισσότερους από 400.000 κατοίκους, τη διασχίζει ο ποταμός Αρνό και είναι περιτριγυρισμένη από μικρούς λόφους.

Είναι μια από τις διάσημες πόλεις του κόσμου και πατρίδα πολλών ποιητών και καλλιτεχνών. Λέγεται πως η θέση όπου σήμερα εκτείνεται η μαγευτική πόλη ήταν δώρο του Ιούλιου Καίσαρα προς τους ικανότατους βετεράνους του. Η τοποθεσία της πάνω στην κεντρική Κασσία Οδό που ένωνε στο παρελθόν τη Ρώμη με τη βόρεια Ιταλία ήταν ο βασικός λόγος που οι πρώτοι εκείνοι οικισμοί αναπτύχθηκαν ταχύτατα.

Η συνέχεια ήταν αναμενόμενη, όπως και στις περισσότερες πόλεις της Ιταλίας: το πέρασμα των Οστρογότθων, η κατάκτησή της από τον Καρλομάγνο, η Αναγέννηση και στη συνέχεια η ανακήρυξή της σε πρωτεύουσα του Δουκάτου της Τοσκάνης. Έως τον 12ο αιώνα η Φλωρεντία παραμένει μια μικρή πόλη, οπότε ξεκινά η οικονομική και καλλιτεχνική της ανάπτυξη.

Τον 15ο αιώνα αναλαμβάνουν την εξουσία οι Μέδικοι, που ουσιαστικά άλλαξαν την πορεία της πόλης. Ο πρώτος ηγέτης, ο Κοσμάς των Μεδίκων, απογείωσε την πόλη μετατρέποντάς τη σε κέντρο τεχνών και πολιτισμού. Έχοντας ιδιαίτερη εκτίμηση στους καλλιτέχνες, δεν δίσταζε να τους χρηματοδοτεί για να πραγματοποιούν τις μεγαλειώδεις εμπνεύσεις τους.

Συνεχιστής της κληρονομιάς αυτής υπήρξε ο εγγονός και διάδοχός του Λαυρέντιος ο Μεγαλοπρεπής, κατά την ενδοξότερη περίοδο του πολιτισμού της πόλης. Μετά την πτώχευση των Μεδίκων, την εξουσία ανέλαβε ο δομινικανός μοναχός Τζιρόλαμο Σαβοναρόλα, ο οποίος δημιούργησε μια πουριτανική δημοκρατία που σύντομα κατέρρευσε.

Οι Μεδικοί επανήλθαν στην εξουσία για λίγο καιρό, εκδιώχθηκαν ξανά το 1527, ανέλαβαν εκ νέου την εξουσία το 1537 και συνέχισαν να κυβερνούν για 163 χρόνια. Το 1860, το Δουκάτο της Τοσκάνης προσαρτάται στο βασίλειο της Ιταλίας και η Φλωρεντία γίνεται πρωτεύουσα μέχρι το 1870, όταν πλέον ανακηρύσσεται πρωτεύουσα η Ρώμη.

Όμως από τον 13^ο αι. μέχρι και τον 16^ο αι. η πόλη δοξάστηκε με πολλά ονόματα συγγραφέων και καλλιτεχνών. Συγγραφείς όπως ο Δάντης, Βοκκάκιος, Μακιαβέλι, αρχιτέκτονες όπως οι Ορκάνια, Γκιμπέρτι, Ντονατέλλο, Τζιαμπολόνια και ζωγράφοι όπως οι Τσιμαπούε, Τζιότο, Φρα Αντζέλικο, Μποτιτσέλι, Λεονάρδος Ντα Βίτσι, Λίππι, Ραφαήλ και Μιχαήλ Άγγελος.

Η Φλωρεντία εκτός από την μεγάλη ιστορία που φέρει με το πέρασμα των χρόνων, είναι παγκοσμίως γνωστή για το ιστορικό κέντρο της το οποίο είναι ένα πανέμορφο μουσείο.

Μερικά από τα αξιόλογα μνημεία της είναι ο καθεδρικός ναός της **Σάντα Κρότσε(Santa Croce)** που ξαναχτίστηκε για το Τάγμα των Φραγκισκανών το 1294, από τον **Αρνόλφο ντι Κάμπιο**.

Συνεχίζοντας έχουμε τη **Γκαλερί Uffizi - Galleria Uffizi (Μουσείο)**, που είναι το πιο σημαντικό και δημοφιλές μουσείο. Ιδρύθηκε το 1560 και σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα **Giorgio Vasari**.

Η **Ακαδημία καλών τεχνών-Galleria dell' Accademia (Μουσείο)**, που στην Πινακοθήκη, βρίσκεται το πιο διάσημο γλυπτό του κόσμου, ο **Δαβίδ του Μιχαήλ Αγγέλου**.

Ένας ακόμη διάσημος ναός είναι αυτός ο **Καθεδρικός ναός της Φλωρεντίας – Santa Maria del Fiore**, ο οποίος στέκει ψηλός πάνω από την πόλη. Η εκκλησία άρχισε να χτίζεται στο τέλος του 13^{ου} αι. από τον **Αρνόλφο ντι Κάμπιο**.

Ένα ακόμη μουσείο είναι αυτό του **Bargello - Museo del Bargello**, το οποίο έχει μια αξιόλογη συλλογή γλυπτών της Αναγέννησης και άλλων έργων από τους Donatello, Luca della Robbia, Βερόκιο, Μιχαήλ Άγγελο και Cellini.

Η **Πλατεία Αγίας Μαρίας – Piazza of Santa Maria Novella** χτίστηκε το 1287 και φιλοτεχνήθηκε από τον **Giambologna**. Στην πλευρά απέναντι από την εκκλησία, η Λότζια του νοσοκομείου San Paolo κτίστηκε στις αρχές του 13ου αιώνα.

Δεν θα μπορούσαμε να μην αναφέρουμε έναν ακόμα υπέροχο καθεδρικό ναό, το **Βαπτιστήριο του Αγίου Ιωάννη-Battistero di San Giovanni**, που αφιερωμένο στον πολιούχο άγιο της Φλωρεντίας και στις τρεις πλευρές υπάρχουν τρεις μεγάλες πόρτες που είναι διάσημες για τις διακοσμήσεις τους.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε μια σημαντική γέφυρα, την **Γέφυρα Ponte Vecchio**, που είναι η παλιότερη γέφυρα της Φλωρεντίας.. Η μοναδική αυτή γέφυρα, αποτελεί απαραίτητο πέρασμα κατά την περιήγηση σε μερικά από τα διάσημα μνημεία της Φλωρεντίας.

3.7. Κρασιά

Η ιστορία του κρασιού της Τοσκάνης κινείται παράλληλα με την ιστορία της. Ευλογημένη από το κλίμα, το έδαφος, την παράδοση. *"Εδώ υπάρχει το φως, ο ήλιος... Η λαμπρή ηλιοφάνεια και το σωστό έδαφος είναι η ψυχή του κρασιού. Αλλά η παράδοση της υπαίθρου και οι μνήμες των ανθρώπων είναι η ακλόνητη βάση της εξαιρετικής οινικής κουλτούρας της Τοσκάνης"* μας λέει ο **Giacomo Tachis**, ένας από τους μεγαλύτερους Ιταλούς ειδικούς στον οίνο.

Τα πρώτα αμπέλια φυτεύτηκαν 3.000 χρόνια πριν, από τους **Ετρούσκους** που τα έφεραν από τα βόρεια της ανατολής, και από τότε μέχρι και σήμερα αποτελούν σημαντική γεωργική ενασχόληση στην περιοχή, χαρακτηρισμένη από τους αρχαίους Έλληνες "**Οινότρια**", δηλαδή "*Γη του κρασιού*".

Τον μεσαίωνα, έμποροι της Σιένα προωθούσαν το περίσσευμα του κρασιού της περιοχής σε ολόκληρο τον τότε "κόσμο". Οι κάτοικοι της Σιένα κατανάλωναν 419 λίτρα κρασιού κατά κεφαλή τον χρόνο, γιατί τον καιρό εκείνο δεν έπιναν νερό –αφού τις περισσότερες φορές ήταν μολυσμένο- αλλά κρασί, που το οινόπνευμα το προστάτευε από τα μικρόβια.

Μέχρι την Αναγέννηση, η περιοχή παρήγαγε κυρίως λευκό κρασί και μόνο ένα ερυθρό, το δυνατό "**Vermiglio**". Γύρω στο 1350, το ντόπιο γλυκό κρασί χρησιμοποιήθηκε για να απαλύνει τους πόνους των θυμάτων της πανούκλας, και ονομάστηκε γι' αυτό "ιερό κρασί": **Vin Santo**. (Κατά άλλους η ονομασία προέρχεται από το **(Vin)ο (Santo)rini**, κρασί δηλαδή που ερχόταν από την Σαντορίνη.

3.7.1. Κατηγορίες των κρασιών²⁴

DOC&DOCG

Η κατηγορίες **DOC** (*Denominazione di Origine Controllata*) και **DOCG** (*Denominazione di Origine Controllata e Garantita*) χαρακτηρίζουν τους τύπος των κρασιών και τις περιοχές που παράγονται, με μόνη διαφορά ότι η δεύτερη (DOCG) απονέμεται σε καθιερωμένα ποιοτικά κρασιά μετά από αρκετό χρόνο παραμονής τους στην πρώτη κατηγορία, και αποτελεί μια έκφραση της ποιοτικής "εγγύησης" (Garantita) που εξασφάλισε σε αυτά ο χρόνος. Τα κρασιά DOCG πρέπει πιά να έχουν μια σταθερή "συνταγή" παραγωγής, πρέπει να περνούν χημικές δοκιμασίες αλλά και δοκιμασίες ποιότητας από ειδικούς γευσσιγνώστες, και επομένως εγγυώνται ότι τα κρασιά αυτά εξασφαλίζουν ένα ελάχιστο ποιότητας, χωρίς να υποδηλώνουν απαραίτητα ότι κάποιο κρασί αυτής της κατηγορίας είναι καλύτερο από κάποιο των υπολοίπων κατηγοριών.

IGT

Και ερχόμαστε στη τελευταία κατηγορία των Ιταλικών κρασιών, την **IGT** (*Indicazione Geografica Tipica*), στην οποία ανήκουν τα περίφημα και διάσημα **Super Tuscans**. Μια κατηγορία που το μόνο που εξασφαλίζει είναι η υποχρέωση της χρησιμοποίησης σταφυλιών της περιοχής σε ποσοστό 85%, και που δημιουργήθηκε από την αμηχανία των αρχών στην εκρηκτική παρουσία, στα μέσα της δεκαετίας του 70, κρασιών που δεν ακολουθούσαν κανένα κανόνα και που δημιουργήθηκαν, ενάντια στην παράδοση από μερικούς "επαναστάτες" νέους παραγωγούς.

²⁴ <http://www.wikipedia.org>

3.7.2. Είδη κρασιών

Η Τοσκάνη εκτός από τα τοπία και τις υπέροχες μεσαιωνικές της πόλεις, είναι ευρέως γνωστή για την εξάισια παραγωγή της σε κρασιά. Μερικά από τα πιο γνωστά κρασιά της είναι τα ακόλουθα:

- **Chianti** : Νοτιότερα της Πιστόια συναντούμε το πιο γνωστό κρασί της Τοσκάνης, το Chianti. Δεν είναι μόνο το αγαπημένο κρασί του Hannibal Lecter, αλλά και η πιο πολυτάραχη οινοπεριοχή της Ιταλίας. Σκάνδαλα, ανταρσίες, σκαμπανεβάσματα στην ποιότητα και ένα όχι και τόσο καλό παρελθόν δεν μπόρεσαν να ανακόψουν την πορεία του Chianti προς την κορυφή. Έκανε τα πρώτα του ίχνη τον 15ο αιώνα, ξεκινώντας σαν λευκό κρασί. Η σπουδαιότητα του Chianti συνεχώς ενισχύεται, και ήδη το 1903 δημιουργήθηκε ο πρώτος συνεταιρισμός παραγωγών Chianti, για να προστατεύσει την ποιότητά του, παρά το γεγονός ότι μόλις το 1969 ο **Bettino Ricasoli** καθόρισε τα όρια της "ιστορικής" περιοχής των ερυθρών κρασιών της Τοσκάνης και κατέγραψε την πρώτη "επίσημη" συνταγή του Chianti.

Οι δεκαετίες του '50 και '60 σηματοδοτούν την πτώση της ποιότητας του Chianti: Οι καταστροφές του πολέμου, τα τεράστια χρέη των παραγωγών οδήγησαν στην απομάκρυνση των περισσότερων από την ύπαιθρο, και την ένταση της παραγωγής σε βάρος της ποιότητας. Το Chianti κατάντησε ένα ελαφρύ ερυθρό, χωρίς σώμα, ευχάριστο μεν αλλά ανίκανο πια να παίξει ανταγωνιστικό ρόλο στην διεθνή αγορά.

- **Vino Nobile di Montepulciano**: Πηγαίνοντας ακόμη πιο νότια και ανατολικά από το Chianti συναντούμε το Montepulciano. Το Vino Nobile di Montepulciano είναι το πιο ακριβό κρασί της Τοσκάνης. Επισκεφθείτε την πόλη του Montepulciano και λίγο πριν την κεντρική πλατεία της κωμόπολης μπειτε στο οινοποιείο Cantina Contucci. Στην αίθουσα γευστικής δοκιμής θα βρείτε τον εδώ και 40 χρόνια υπεύθυνο οινοποίησης Adamo Pallechi.
- **Morellino di Scansano** :Στην περιοχή της Maremma, στα χωριά γύρω από την κωμόπολη του Scansano παρασκευάζεται ένα πολύ καλό κρασί το Morellino di Scansano. Όπως και σχεδόν σε όλη την Τοσκάνη έτσι και εδώ κυριαρχεί η ποικιλία σταφυλιού Sangiovese. Όμως λόγω του πιο ήπιου κλίματος, το κρασί

είναι πιο μαλακό και «εύκολο». Βέβαια υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάλογα με το υψόμετρο.

- **Sangiovese:** Είναι μια ποικιλία κόκκινου κρασιού, που το όνομά του προκύπτει από την λατινική λέξη *sanguis jovis*, που σημαίνει «το αίμα του Jove». Τα σταφύλια από τα οποία παράγεται το κρασί μπορούν να βρεθούν σε όλη τη κεντρική Ιταλία και θεωρίες λένε πως χρονολογούνται από την Ρωμαϊκή εποχή. Τα νεανικά κρασιά έχουν μια φρουτώδη γεύση από φράουλα, αναμειγμένη με πικάντικες γεύσεις, ενώ τα κρασιά που έχουν ωριμάσει μέσα σε βαρέλια έχουν μια πιο παλαιά γεύση.
- **Sassicaia:** Θεωρείται ένα από τα κορυφαία κόκκινα κρασιά της Ιταλίας και βρίσκεται στην κατηγορία των κρασιών με λίγη περιπλοκότητα. Άρχισε να κυκλοφορεί στην αγορά στα μέσα της δεκατίας του '70 σε μικρές, όμως, ποσότητες.
- **Brunello di Montalcino:** Είναι ένα ακόμη κόκκινο, ιταλικό κρασί, που παράγεται σε αμπελώνες στα περίχωρα της πόλης Montalcino, η οποία βρίσκεται 120 χλμ. νότια της Φλωρεντίας. Στη τοπική διάλεκτο το κρασί αυτό ονομάζεται «ένα μικρό μαύρο» και σήμερα θεωρείται ένα από τα καλύτερα, ακριβότερα αλλά και πιο σπάνια ιταλικά κρασιά.

3.7.3. Επισκέψιμα οινοποιεία

Ορισμένα από τα οινοποιεία που υπάρχουν στην Τοσκάνη κάποια από αυτά επιτρέπεται να τα επισκεφθείς και να δοκιμάσεις από πρώτο χέρι το υπέροχο κρασί τους. Παράλληλα με τα οινοποιεία, η περιοχή διαθέτει πληθώρα από μικρά εστιατόρια στα οποία μπορεί κανείς να γευθεί τοπικές σπεσιαλιτέ από την πλούσια γαστρονομική παράδοση, συνοδεία κάποιων από τα πιο σπάνια κρασιά της περιοχής.²⁵

Κάποια από τα επισκέψιμα οινοποιεία είναι τα παρακάτω:

- **Castello di Gabbiano**

Via di Gabbiano, 22 50024 Mercatale Val di Pesa (Firenze) Italy

²⁵ <http://www.gourmed.gr>

tel. 055 82.10.53 fax 055 82.18.082

email: castellogabbiano@castellogabbiano.it

- **Castello di Verrazzano**
Fattoria CASTELLO di VERRAZZANO
Via San Martino in Valle, 12
50022 Greve in Chianti (FI)
Tel.: +39 055 854243
Fax: +39 055 854241
- **Badia a Coltibuono**
53013 Gaiole in Chianti (SI)
P.Iva 00620980524 | info@coltibuono.com
- **Riserva di Fizzano**
LOC. FIZZANO
53011 CASTELLINA IN CHIANTI
SIENA
TEL. 0577 7371
FAX 0577 743163
email: riservadifizzano@roccadellemacie.com
- **Castello di Meleto**
53013 Gaiole in Chianti (SI)
Tel. e Fax 0577749129
- **Agriturismo Il Pezzatino**
Via Castiglioni 30 50068 Rufina (Firenze)
Tel/Fax +39 055.8397045 –
Cell. +39 347.6088271
email: info@ilpezzatino.it
- **Fattoria La Loggia**
Via Collina, 40 50026 San Casciano in Val di Pesa
Loc. Montefiridolfi Florence Italy
Tel:+39 0558244288 Fax: +39 0558244283
Email: info@fattorialaloggia.com

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.Εισαγωγή

Ο αγροτουρισμός, είναι ένα καλά προσδιορισμένο τμήμα του τουρισμού υπαίθρου, ο οποίος αναφέρεται στον τουρισμό σε αγρόκτημα, που επιτρέπει στους αγρότες να διαφοροποιούν τις δραστηριότητές τους, ενώ παράλληλα να ενδυναμώνουν την αξία των προϊόντων τους, αντιπροσωπεύει μερικά από τα τμήματα της Τοσκάνης.

Η Τοσκάνη σαν ένας από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς είναι φυσικό να έχει βαθμιαίες μεταβολές στον τουρισμό της κάθε χρόνο και όχι μόνο. Ανέκαθεν αποτελούσε μαγνητικό πόλο έλξης για χιλιάδες τουρίστες μαζικού αλλά και εναλλακτικού τουρισμού.

Η μεταμόρφωση του αγροτικού πεδίου της ξεκίνησε πριν από δεκαετίες και οι σχετικές αλλαγές επηρέασαν ένα μεγάλο αριθμό περιοχών της, καθώς έχουν και μια βαθιά κοινωνική και οικονομική επίδραση.

Με τον αγροτουρισμό επιτρέπεται η διαφοροποίηση των συστατικών μερών της αγροτικής οικονομίας, η οποία σύμφωνα με μελέτες θα ήταν καταδικασμένη να εξαφανιστεί, που αυτό συνεπάγεται υψηλό ανθρώπινο και οικονομικό κόστος.

Η Τοσκάνη είναι πλημμυρισμένη από μικρούς και παραδοσιακούς ξενώνες που μέσα από την αρχιτεκτονική τους αναβιώνουν το μεσαιωνικό κλίμα της αρχαίας Τοσκάνης.

Ανάμεσα λοιπόν στις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες των πόλεων της, δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν μικροί και παραδοσιακοί ξενώνες που αφορούσαν τον μαζικό αλλά και τον αγροτουρισμό.

4.1 Ξενώνες στην Τοσκάνη

Η Τοσκάνη εκτός από τα μαγευτικά μέρη της, φημίζεται επίσης και για τους παραδοσιακούς ξενώνες της. Πολλές πόλεις έχουν αξιόλογους παραδοσιακούς ξενώνες μέσα και έξω από τα «τείχη» τους. Κάποιες από αυτές τις πόλεις είναι το Γκροσσέτο, το Αρέτσο, η Φλωρεντία και η Σιένα.

Μερικοί από αυτούς τους ξενώνες είναι:

Palazzo Merse

Το Palazzo Merse Merse είναι ένα χωριό που κάποτε ήταν η εκμετάλλευση των αγροτών που εργάστηκαν στο μύλο της διπλανής πόρτας. Σήμερα το χωριό έχει ανακαινιστεί προσεκτικά με σεβασμό την ιστορία, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό. Κάθε διαμέρισμα διαθέτει ξεχωριστή είσοδο με άφθονο χώρο στον κήπο.

Είναι μια αρχαία αγροικία του XVIII αιώνα, που βρίσκεται στην Τοσκάνη μόλις 10 χιλιόμετρα από τη Σιένα στο πράσινο τοπίο του Val di Merse. Η τοποθεσία του είναι ιδανική για την επίτευξη όλων των πιο όμορφα μέρη στην Τοσκάνη: Σιένα (10 χλμ.), της Φλωρεντίας (70 χλμ.), Σαν Τζιμινιάνο (55 χλμ.), το Chianti (40 χλμ.), Montalcino και Brunello κρασί ζώνη (45 χλμ), Pienza και Val d'Orcia (60 χιλιόμετρα), Montepulciano (70 χλμ.), Σιένα (20 χλμ.), San Galgano (20 χλμ.), 60 χλμ από τη θάλασσα

Η αγροικία έχει φυσικά αναπαλαιωθεί και αναπτύσσεται γύρω από ένα παλιό μύλο του δέκατου τρίτου αιώνα, ο οποίος προσφέρει ένα ευρύχωρο σκιερό κήπο με πισίνα και μπάμπεκιου. Τα διαμερίσματα για 2-6 άτομα, διατηρούν τα αρχικά τους χαρακτηριστικά, είναι επιπλωμένα, με αυτο-θέρμανση, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα και τηλεόραση. Επίσης, υπάρχει και διαθέσιμο Wi-Fi , που ο πελάτης μπορεί να ενεργοποιήσει με την άφιξη του.

Ο μεγάλος κήπος προσφέρεται στους επισκέπτες και χρησιμεύει να μπορούν να απολαμβάνουν το φαγητό τους και τα εξαιρετικά κρασιά της Τοσκάνης ή να μπορούν να χαλαρώσουν γύρω από την πισίνα.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:
<http://palazzomerse.it/it/bed-and-breakfast>

Poste Regie

Το Poste Regie έχει μια πλούσια ιστορία άμεσα συνδεδεμένη με την ιστορία της Τοσκάνης. Τοποθετημένη σε ένα επαρχιακό δρόμο, αυτή η Τοσκανική βίλα ήταν μια εξαιρετική πρόσθεση στη γειτονιά το 1888 που χτίστηκε από τους Peruzzis, μια οικογένεια εμπόρων και τεχνιτών.

Η βίλα πήρε το όνομά της από το γραμματοκιβώτιο στο μπροστινό τοίχο της, το οποίο προέρχεται από την εποχή της Ιταλικής μοναρχίας. Το 1993 ο πρώτος όροφος μετατράπηκε σε τοπικό παντοπωλείο και μπαρ, ενώ ένα τμήμα του δεύτερου ορόφου μετατράπηκε σε πανδοχείο.

Υπό την επίβλεψη της Dina Peruzzi έγινε επίσης και φούρνος, κάνοντας το ένα από τα πιο αγαπημένα, τοπικά σημεία σε όλη την Σιένα.

Το Poste Regie είχε μετατραπεί για λίγο διάστημα σε δημοτικό σχολείο, αλλά καταλήφθηκε από τους Γερμανούς στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Κατά την διάρκεια του πολέμου η βόρεια πλευρά του βομβαρδίστηκε αλλά ξαναχτίστηκε αργότερα. Το παντοπωλείο και το μπαρ συνέχισαν να λειτουργούν μέχρι το 1958.

Το 1991 μέλη της οικογένειας Peruzzi επέστρεψαν στο σπίτι των προγόνων τους. Όμως το 1999 η Beatrice Marzola, έγινε η ιδιοκτήτρια του Poste Regie και το μετέτρεψε σε bed and breakfast, όπου οι επισκέπτες μπορούν να απολαμβάνουν την ομορφιά της τοπικής κουλτούρας.

Οι τιμές για μονό δωμάτιο κυμαίνεται από 40,00€, ενώ στα διπλά από 75,00€ με 80,00€. Επιπλέον για κάθε άτομο είναι 25,00€, ενώ υπάρχει 10% έκπτωση στο διπλό δωμάτιο με ελάχιστη παραμονή 8 ημερών.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:
<http://www.posteregie.com/>

Palazzo Bulgarini

Τοποθετημένο μέσα στο Palazzo Bulgarini, μόνο 150m από τη διάσημη Piazza del Campo, έχει έξι υπέροχα δωμάτια ανακαινισμένα με όλες τις τελευταίες ανέσεις, αφού κάθε δωμάτιο έχει ενσωματωμένο μπάνιο.

Τα τοιχογραφημένα ταβάνια, τα παλιά τζάκια και τα παλιά έπιπλα, «μιλούν» στο κάθε ταξιδιώτη για τη μεγάλη κληρονομιά της Σιένα και της Τοσκάνης και προσφέρουν μια αξέχαστη διαμονή μέσα στη καρδιά της μεσαιωνικής Σιένα.

Αν θέλετε να μάθετε περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:

<http://www.bbpalazzobulgarini.com/english/Index.html>

Residenza de Poca

Στην καρδιά του ιστορικού κέντρου της Σιένα, η φιλική ατμόσφαιρα ενός πολυτελούς κρεβάτι και πρωινό με όλες τις ανέσεις ενός σύγχρονου ξενοδοχείου.

Τα δωμάτια είναι επιπλωμένα με φινέτσα στο ιστορικό κτίριο Palazzo Masi ένα ιδανικό μέρος για να ζήσετε την τέχνη, την ιστορία και τις παραδόσεις της Τοσκάνης.

Περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα:

<http://www.residenzadepoca.it/>

4.2 Στατιστικά στοιχεία αγροτουρισμού

Η Τοσκάνη κάθε χρόνο «πνίγεται» από τουρίστες που κατακλύζουν τις περιοχές από την Μάσσα και Καρράρα μέχρι και το Γκροσσέτο. Οι τουρίστες κάθε χρόνο αυξάνονται ή μειώνονται ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν στο χώρο. Όπως φαίνεται και στον πίνακα 4.1.1, οι αφίξεις κάθε χρόνο αλλάζουν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερό ποσοστό κάθε χρόνο.

Πίνακας 4.1.1

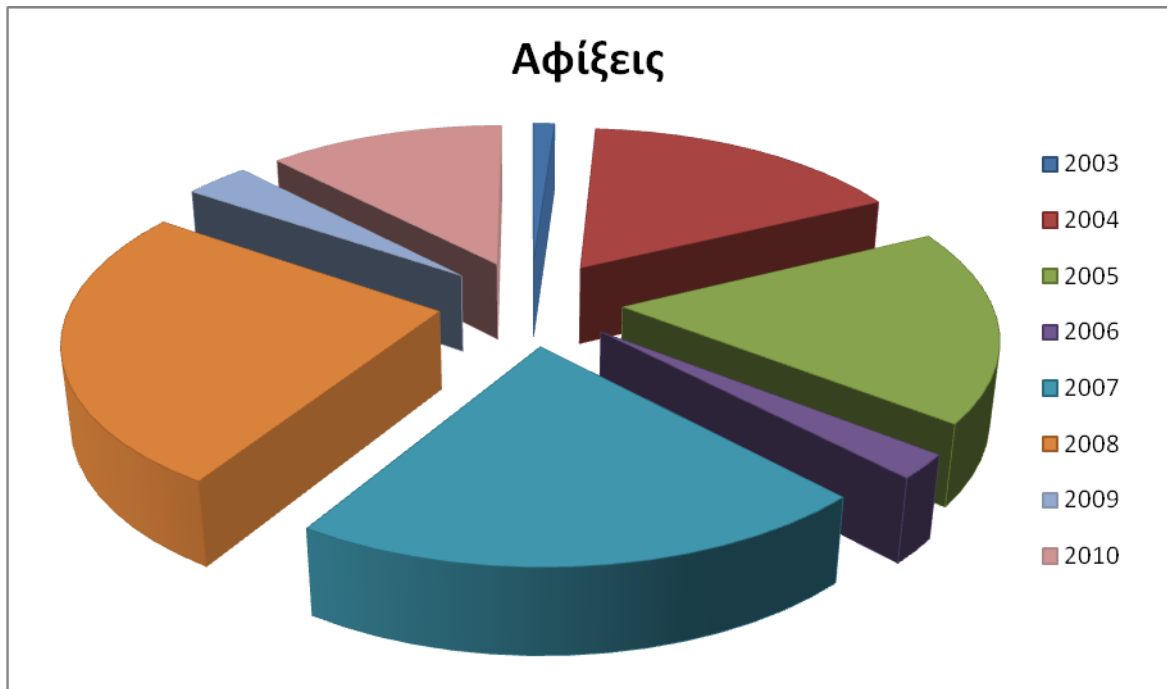
	Σύνολο αφίξεων	Ποσοστιαία Μεταβολή %
2003	409	1
2004	471	15
2005	546	16
2006	533	-2
2007	634	19
2008	779	23
2009	753	-3
2010	838	11
Αλλαγή 2010/2003	430	105

Πηγή: Italy Market Profile

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα θα μπορούσαμε να διακρίνουμε καλύτερα αυτές τις μεταβολές των αφίξεων σε ένα γράφημα. Έτσι, στο γράφημα 4.1.1 απεικονίζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές των αφίξεων.

Αναλύοντας τα στοιχεία του πίνακα και αυτά του γραφήματος, παρατηρείται μια αύξηση 15% από το έτος 2003 έως το έτος 2004, ενώ το 2005 οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 16%. Κατά το έτος 2006 παρατηρούμε μια μείωση του τουρισμού που φτάνει το 2%, αντίθετα με τις αφίξεις της επόμενης χρονιάς που αγγίζουν το 19%. Το 2008 έχουμε την μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή, αφού οι αφίξεις έφτασαν το 23%

Γράφημα 4.1.1

Πηγή: Italy Market Profile

εκτοξεύοντας τον τουρισμό της Τοσκάνης. Όμως, το 2009 παρατηρούμε μια μικρή μείωση που αγγίζει το 3%, ενώ το 2010 οι αφίξεις αυξήθηκαν αλλά δεν ξεπέρασαν το 23% του 2008 αφού έφτασαν το 11%.

Ένας άλλος παράγοντας, ο οποίος βοηθάει να παρατηρήσουμε την επίδραση του αγροτουρισμού είναι το μέγεθος της αγοράς. Όπως φαίνεται στον πίνακα 4.1.2.

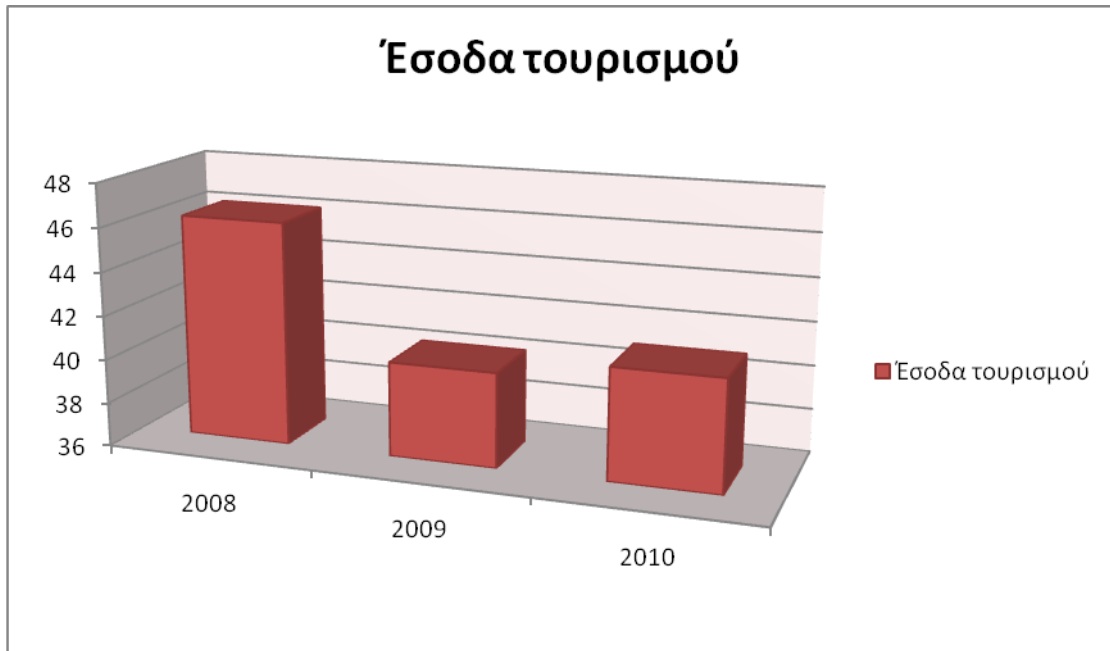
Πίνακας 4.1.2.

	2008	2009	2010
Έσοδα από τον τουρισμό (εκ. δολάρια)	46,192.0	40,311.0	41,078.1

Πηγή: www.euromonitor.com/italy/country-factfile

Βάσει με τα δεδομένα του πίνακα και του γραφήματος, τα έσοδα του τουρισμού κατά το έτος 2008 ανέρχονταν σε 46,192 εκ. δολάρια που είναι και το υψηλότερο μέχρι το 2010, ενώ το επόμενο έτος έχουμε μια μείωση 13%. Το 2010 έχουμε μια μικρή αύξηση των εσόδων τα οποία ανέρχονται στα 41,078 εκ. δολάρια.

**Γράφημα
4.1.2**

Πηγή: www.euromonitor.com/italy/country-factfile

Ακόμα μια άλλη πηγή πληροφόρησης σχετικά με τον αγροτουρισμό είναι οι πηγές πληροφόρησης που έχει ο κάθε τουρίστας στην διάθεση του. Ο πίνακας 4.1.3. μας δείχνει σε ποσοστιαία μεταβολή τις πιο βασικές πηγές πληροφόρησης που έρχεται σε επαφή ο κάθε τουρίστας.

Πίνακας 4.1.3

	Travel Agency	PC	Airlines	Family/Friends
2009(%)	38	49	14	11
2010(%)	49	39	14	11
Διαφορά	10,3	-9,5	-0,1	-0,6

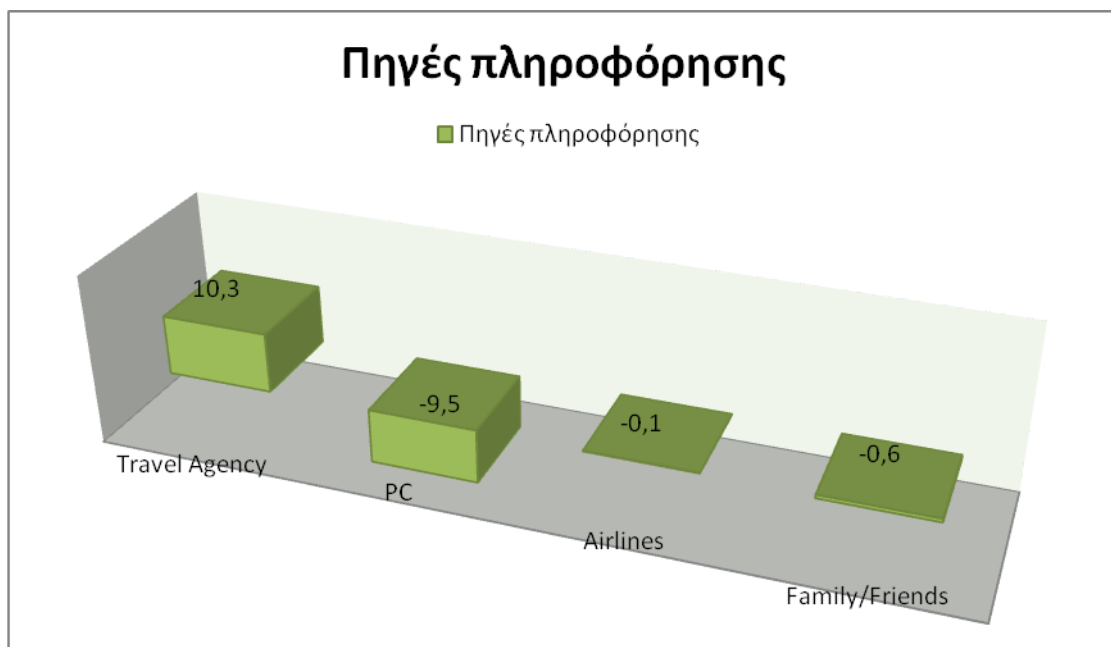
Πηγή: Italy Market Profile

Τα στοιχεία του πίνακα 4.1.3 καθώς και η εικόνα που εμφανίζουν στο γράφημα 4.1.3 μας δείχνουν την ποσοστιαία μεταβολή των πιο βασικών πηγών πληροφόρησης, τα οποία έρχεται σε επαφή ο τουρίστας. Βάσει, λοιπόν αυτών των δεδομένων οι περισσότεροι τουρίστες χρησιμοποιούσαν τα ταξιδιωτικά πρακτορεία κατά τα έτη 2009-2010 με τη διαφορά να ανέρχεται στο 10,3%.

Όμως και ο προσωπικός υπολογιστής χρησιμοποιείται τόσο συχνά όσο και τα ταξιδιωτικά πρακτορεία, αλλά έχουμε μια μικρή διαφορά του -9,5% ανάμεσα στα έτη 2009-2010. Ελάχιστοι τουρίστες απευθύνονται κατευθείαν στις αερογραμμές και έτσι η διαφορά κατά την διάρκεια των δυο ετών είναι σχεδόν μηδαμινή, αφού αγγίζει το -0,1%. Επίσης, σύμφωνα με τα υπάρχουσα στοιχεία λίγοι τουρίστες ακολουθούν την γνώμη από την οικογένεια ή ακόμα και από φίλους, με αποτέλεσμα η διαφορά να φτάνει σε ποσοστό -0,6%.

Συμπερασματικά, οι πιο διαδεδομένες πηγές πληροφόρησης είναι τα ταξιδιωτικά πρακτορεία αλλά και ο προσωπικός υπολογιστής.

Γράφημα 4.1.3

Πηγή: Italy Market Profile

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο αγροτουρισμός είναι μια μορφή τουριστικής ανάπτυξης, όπου οι τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής διαμορφώνουν και αναδεικνύουν τη διαφοροποίηση της περιοχής αυτής, συνθέτοντας το όποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ως εκ τούτου, ο αγροτουρισμός αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου.

Ο αγροτουρισμός αρχικά σαν στόχο είχε να προσφέρει στον αγρότη ένα συμπληρωματικό εισόδημα και να κρατήσει τους κατοίκους στο χωριό μέσω της απασχόλησης.

Ο αγρο-τουρίστας έχει την δυνατότητα να επιλέξει το είδος του τουρισμού που τον αντιπροσωπεύει περισσότερο. Συνεπώς μπορεί να επιλέξει αγροτουρισμό σε φάρμα, σε κάμπινγκ, σε εθνικά πάρκα και σε παραδοσιακού τύπου οικισμούς.

Σύμφωνα με την διεθνή εμπειρία οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν τον αγροτουρισμό ως λύση για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές.

Ο σημαντικότερος παράγοντας που δρα ανασταλτικά στην προώθηση του αγροτουρισμού είναι η μεμονωμένη ζήτηση για αγροτουριστικές υπηρεσίες και γενικότερα για μορφές εναλλάκτικού τουρισμού που αναπτύσσονται σε απομονωμένες, αγροτικές περιοχές.

Η Τοσκάνη είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς. Η ορθολογική εκμετάλλευση των φυσικών και πολιτισμικών στοιχείων της κατάφερε να την αναδείξει μέσα στους αιώνες και τα τελευταία χρόνια να γίνει μια από τις πιο διαδεδομένες περιοχές αγροτουρισμού.

Τα μοναδικά φυσικά χαρακτηριστικά της Τοσκάνης της χάρισαν πολυάριθμες δυνατότητες ανάπτυξης αγροτουριστικών καταλυμάτων. Από την άλλη, η ιστορία της δώρισε μια μοναδική αρχαιολογική, πολιτισμική και καλλιτεχνική κληρονομιά, που φαίνεται σε κάθε γωνιά της.

Τα στοιχεία αυτά έρχονται να ικανοποιήσουν τα άτομα που έχουν ως κυρίαρχο στοιχείο επιλογής ενός τόπου προορισμού την κλασική κουλτούρα και την ηρεμία της φύσης.

Στα πλαίσια, λοιπόν, της τοπικής ανάπτυξης ο αγροτουρισμός μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη επιλογή προς την κατεύθυνση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών της Τοσκάνης.

Ο αγροτουρισμός στην Τοσκάνη τα τελευταία είχε βαθμιαία αύξηση, αφού δεν είναι λίγοι εκείνοι που θέλουν να δοκιμάσουν κάτι καινούργιο για τις διακοπές τους και στρέφονται όλο και περισσότερο στον τουρισμό της φύσης, αφού τους προσφέρει ηρεμία και γαλήνη και τους βοηθάει να αφήσουν πίσω τους την ρουτίνα και τα προβλήματα της μεγαλούπολης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γραφείο Οικονομικών Μελετών Ακαδημίας Αθηνών, (2004), Οικονομικά Χαρακτηριστικά και Στρατηγική Ανάπτυξης της Νησιώτικης Ελλάδος, Επιστημονικοί Υπεύθυνοι: Μέργος, Γ., Παπαδασκαλόπουλος, Α., Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα

Εγκυκλοπαίδεια, «Υδρογείος», (1995), Τόμος 3,8,9,13,14,15, Εκδόσεις: Δομική, Αθήνα

Ηγουμενάκης, Ν., (1997), «Τουριστική Οικονομία». Τόμος Α΄, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, Δεύτερη Έκδοση

Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ., και Λύτρας, Π., (1999), «Εισαγωγή στον τουρισμό», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα

Ιακωβίδου, Ο., (2000), «Αγροτικός τουρισμός. Η Ελληνική πραγματικότητα. Αναπτυξιακό συνέδριο Νομού Δράμας.»

Λαγός, Δ., (2005), «Τουριστική Οικονομική», Εκδόσεις; Κριτική, Αθήνα, σελ. 62-78

Παπακωνσταντινίδης, Λ., (1993). «Αγροτουρισμός: σταθμός στο δρόμο για την τοπική ανάπτυξη», Εκδόσεις: Δωρικός, Αθήνα

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Del Gaudio, V., (1970), «Αγροτουρισμός και κουλτούρα», Roma

European Commission, (2004), Trend Chart-Innovation Policy in Europe 2004, Publications- DG Enterprise and Industry

Gartner, C., Williams, (2001), «Τουριστική ανάπτυξη-αρχές, διαδικασίες και πολιτικές», Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα, σελ. 55-56

Ioannides, D., (1995), «A flawed implementation of sustainable tourism: The experience of Akamaw Cyprus», Tourism Management

McIntosh, R., W., and Goeldner, C., R., (1995), «Tourism: Principles, Practices and Philosophies», New York: Wiley

Nilsson, P., A., (2002), «Staying on farms an ideological backgrounds», Annals of tourism research, No 29

PA Cambridge Economic Consultants, (1987), «A study of Rural Tourism», English Tourist Board and Rural Development Commission

Selwyn, T., (1996), «The Tourism Image: Myths and Myths Making in Tourism», London: Wiley

Tribe, J., (1997), «The Indiscipline of Tourism: Annals of Tourism», pp. 638-657

World Tourism Organisation, (1993), Recommendations on Tourism Statistics, Madrid, WTO

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.agriturismo.net

www.euromonitor.com/italy/country-factlife

www.intoscana.it

www.lamiatoscana.info

www.wttc.org

http://www.agrotourcrete.gr/indexx.php?option=com_content&view=article&id=46&|te|mid=115&lang=el

<http://www.bbpalazzobulgarini.com/english/Index.html>

<http://www.gourmed.gr/drinks/TA-KRASIA-THS-TOSKANHS-16390.htm>

http://www.greek-agrotourism.blogspot.com/2009/05/blog-post_4520.html

<http://www.hellenicmountains.gr/?lang=el&Page=Definitions/Agrotourism>

http://www.mbatourism.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=11

<http://www.palazzomerse.it/it/bed-and-breakfast>

<http://www.posteregie.com>

<http://www.residezadepoca.it>

http://www.tinet.ita.doc.gov/outreachpages/download_data_table/2010_Italy_market_Profile.pdf

http://www.traveldailynews.gr/news.asp?newid=4318&subcategory_id=35

<http://www.visit-evia.com/lang-el/evia-agrotourism/about-agrotourism.html>